

*Litteraturundervisning
for kommende ingeniørstudenter*

-et forsøk med lesestimulering

Ellen Cecilie Evju

Masteroppgave ved Institutt for lærerutdanning

UNIVERSITETET I OSLO

22.5.2007

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om et undervisningsopplegg i litteraturundervisningen i norskfaget på et Forkurs for ingeniør- og maritim utdanning ved en av landets høyskoler. Undersøkelsen skal belyse hvorvidt motivasjon for å lese skjønnlitteratur har økt blant de 25 studentene i klasse B/C etter å ha gjennomført et litteraturprosjekt om samtidsforfattere, samt hva som motiverer og ikke motiverer dem til å lese skjønnlitteratur. Som del av litteraturstimuleringsopplegget blir også verdien de samme studentene har av å oppleve en forestilling på Det Norske Teatret og et besøk på Ibsenmuseet i Oslo, forsøkt beskrevet. Jeg er selv læreren i denne klassen.

Prosjektet for å stimulere studentene til å lese samtidsforfattere startet i det små i august 2006, med framføring av studentene i november. Teater- og museumsbesøket fant sted samme semester. I forkant av norskundervisningen skrev studentene en logg om hva de leser. I etterkant av litteraturprosjektet, teater- og museumsbesøket svarte studentene på spørsmål i spørreskjema og logg. Tre av studentene i klassen ble intervjuet med utgangspunkt i svarene på spørreskjemaene. De tre som ble valgt ut er en student som følger planen i Norsk som andrespråk, en student som følger den ordinære planen, som ikke var motivert til å lese før prosjektet, men svært motivert etter, og en student som ikke var motivert før prosjektet og heller ikke etter.

Funnene tyder på at litteraturprosjektet stimulerte mange av studentene i klassen til å lese, særlig de som nesten ikke leste skjønnlitteratur fra før og de som leste litt. Studentene som leste mye fra før, ble ikke mer interessert i å lese etter prosjektet. Ett par av studentene ønsket ikke å lese skjønnlitteratur før prosjektet, og heller ikke etterpå. De aller fleste i klassen var godt fornøyd med å oppleve teaterstykket "Helten på den grønne øya" og ville gjerne bli tatt med på teater igjen, selv om det ikke direkte førte til leseinteresse. Besøket til Ibsenmuseet ble karakterisert som interessant av de fleste studentene, men ett fåtall ble stimulert til å lese Ibsens dramaer i etterkant. Mange ønsket heller å se en teaterforestilling.

Førord

Først og fremst vil jeg takke studentene mine som har delt sine erfaringer med meg gjennom logger, spørreskjemaer, intervjuer og deltakelse i klasserommet. Uten dere hadde det ikke blitt noe prosjekt som dette. Dere har vært en flott gjeng å jobbe med!

Veilederen for prosjektet mitt har vært Frøydis Hertzberg. Hun fortjener en stor takk.

Ellers takk til familie, venner og kollegaer som har holdt ut med meg gjennom denne perioden.

Oslo, mai 2007

Ellen Cecilie Evju

1. INNLEDNING.	8
1.1 PROBLEMSTILLING.....	8
1.2 OPPGAVENS DESIGN	9
1.3 LESEUNDERSØKELSER	10
1.4 TILTAK	12
1.5 “HVORFOR SKAL JEG LESE?”	13
2. TEORI	15
2.1 HVA ER SKJØNNLITTERATUR?.....	15
2.2 HVORFOR SKAL VI LESE SKJØNNLITTERATUR?	16
2.2.1 Oppsummering	21
2.3 KJØNN OG LESING.....	22
2.3.1 Bok-Norge	22
2.3.2 Menn og lesing	23
2.3.3 Lesesenteret i Stavanger.....	25
2.3.4 Ungdom og lesing	27
2.3.5 Oppsummering	28
3. RAMMENE RUNDT UNDERSØKELSEN	30
3.1 FORKURS FOR BACHELORSTUDIET I INGENIØRFAG OG MARITIM UTDANNING.....	30
3.2 NORSKFAGET/LÆREPLANEN	31
3.3 KLASSE B/C	32
3.4 ANDRESPRÅKSSTUDENTENE	33
3.5 LÆREREN	34
3.6 LITTERATURPROSJEKTET	34
3.7 MUSEUMS-OG TEATERBESØKET.....	37

4.	UNDERSØKELSEN	39
4.1	METODE OG MATERIALE.....	39
4.1.1	<i>To logger.....</i>	<i>39</i>
4.1.2	<i>Spørreskjema.....</i>	<i>40</i>
4.1.3	<i>Dybdeintervjuer med tre studenter.....</i>	<i>40</i>
4.1.4	<i>Egne observasjonsnotater fra timene.....</i>	<i>41</i>
4.1.5	<i>Utfordringer og svakheter ved undersøkelsen</i>	<i>41</i>
4.2	GJENNOMFØRING AV LITTERATURPROSJEKTET.....	43
4.2.1	<i>Kartlegging av studentenes lesevaner.....</i>	<i>43</i>
4.2.2	<i>Forberedelser til litteraturprosjektet</i>	<i>44</i>
4.2.3	<i>Valg av forfatterskap til litteraturprosjektet</i>	<i>45</i>
4.2.4	<i>Underveis i litteraturprosjektet.....</i>	<i>46</i>
4.2.5	<i>Framføringene av litteraturprosjektet.....</i>	<i>48</i>
5.	RESULTATER OG DRØFTING.....	50
5.1	RESULTATER	50
5.1.1	<i>Studentenes erfaringer med litteraturprosjektet.....</i>	<i>50</i>
5.1.2	<i>Studentenes erfaringer med teaterbesøket</i>	<i>58</i>
5.1.3	<i>Studentenes erfaringer med Ibsenmuseet.....</i>	<i>59</i>
5.1.4	<i>Tre studenters uttalelser gjennom dybdeintervjuer.....</i>	<i>61</i>
5.1.5	<i>Oppsummering av resultatene</i>	<i>66</i>
5.2	DRØFTING AV RESULTATENE.....	67
5.2.1	<i>Hva representerer svarene til Ivar?</i>	<i>67</i>
5.2.2	<i>Hva representerer svarene til Mats?.....</i>	<i>69</i>
5.2.3	<i>Hva representerer svarene til Nadia?.....</i>	<i>71</i>

5.2.4	<i>Svakheter ved materialet</i>	72
5.2.5	<i>Hvilket utbytte fikk studentene av litteraturprosjektet?</i>	74
5.2.6	<i>Hvilket utbytte fikk studentene av museumsbesøket og teateropplevelsen?</i>	75
5.2.7	<i>Fantes det kjønnsforskjeller i materialet?</i>	78
6.	GA LESESTIMULERINGEN STØRRE LESELYST?	80
	LITTERATURLISTE	81

VEDLEGG 1: Instruks til studentene om litteraturprosjektet

VEDLEGG 2: Spørsmålene studentene skulle svare på etter litteraturprosjektet og teaterbesøket

VEDLEGG 3: Spørsmålene studentene skulle svare på i loggene om lesevaner og museumsbesøket

VEDLEGG 4: Dybdeintervjuene av tre studenter i sin helhet

Ögat följer bokstavtecken på det vita papperet från vänster till höger, åter och åter. Och varelsen, natur eller tankar, som en annan tänkt, nyss eller för tusen år sen, stiger fram i vår inbillning. Det är ett underverk större än att ett sädeskorn ur faraoernas gravar förmått att gro. Och det sker var stund.

Olof Lagercrantz i

Om konsten att läsa och skriva

1. Innledning.

1.1 Problemstilling

Hensikten med denne oppgaven er å undersøke i hvilken grad litteraturundervisningen på et Forkurs for ingeniør- og maritim høgskoleutdanning kan bidra til at studentene utvikler motivasjonen for å lese skjønnlitteratur. Blir studentene motivert til å lese skjønnlitteratur av å jobbe med skjønnlitteratur, og hva motiverer eller motiverer ikke disse studentene til å lese? Målet er å finne ut om et prosjekt hvor studentene fordyper seg i samtidsforfattere kan skape interesse for å lese skjønnlitteratur for fornøylelsens skyld. Som del av lesestimuleringsprosjektet vil jeg undersøke studentenes verdi av å oppleve en teaterforestilling på Det Norske Teatret og et besøk på Ibsenmuseet i Oslo. Om motivasjonen for å lese skjønnlitteratur øker, vil jeg forsøke å finne ut gjennom studentenes svar på logger, spørreskjemaer, egne notater fra timene og tre intervjuer.

Skolen har en unik mulighet til kulturformidling. For mange elever er dette den viktigste kulturformidleren fordi de aldri blir kjent med ulike kulturelle institusjoner gjennom familie eller venner. Derfor er det viktig å benytte denne muligheten utdanningsinstitusjoner har til å la studentene komme i kontakt med kultur.

Gjennom arbeidet med studenter på denne studieretningen siden 2003, er erfaringene fra logger og samtaler med studentene at de har veldig ulike litterære preferanser. Noen få har lest det de uformelt kaller ”mange bøker”, andre har lest i underkant av ti bøker i løpet av sitt liv, mens en tredje gruppe aldri har lest ferdig en hel bok. Grunnene til det sistnevnte kan være flere; enkelte studenter sliter med lese- og skriveproblemer, enkelte har konsentrasjonsproblemer, mens en gruppe mener de rett og slett ikke har noen glede av å lese skjønnlitterære tekster. Når gruppa blir spurt om

hva de leser, svarer de: aviser (gjerne på nett), bilmagasiner, tegneserier og noen vitenskapelige artikler.

Mange av studentene ønsker heller å underholde seg med filmer. Det er tydelig at de ser mye film, mest for underholdningens skyld. Disse studentene er fornøyd med situasjonen og har ikke noe ønske om å fordype seg i skjønnlitteratur. Dette kan vel nettopp være en av grunnene til håndverkerutdannelsen, som de fleste har tatt før de startet opp på Forkurset.

Man kan selvsagt ikke generalisere ut i fra et prosjekt med 27 studenter. Erfaringene kan likevel være interessante for andre som jobber med opplæring og kulturformidling.

1.2 Oppgavens design

I kapittel to i denne oppgaven presenteres ulike teorier om hvorfor det er viktig å lese skjønnlitteratur, i tillegg til forskning rundt kjønn og lesing. Her er det blant annet tatt utgangspunkt i ulike teoretikers syn på lesing, en hovedfagsoppgave skrevet av Ellen Knutsen om gutter/ menn og lesing og forskning gjort av Det nasjonale senteret for lesing i Stavanger. I kapittel tre, kalt ”Rammene rundt undersøkelsen”, vil man få innblikk i Forkursstudiet, planer for undervisningen i norsk og Norsk som andrespråk, klassen som undersøkes, læreren og prosjektet. Kapittel fire, kalt ”Undersøkelsen” omfatter metoden som brukes og materialet for masteravhandlingen, som er studentenes logger og svar på spørreskjemaer, samt dybdeintervjuer med tre studenter i forbindelse med prosjektet. Deretter legges funnene fram, for så å bli drøftet mot teori i kapittel fem. I kapittel fem vil jeg oppsummere funnene av prosjektet. Instruksene til litteraturprosjektet, spørreundersøkelsen, spørsmålene i loggene og dybdeintervjuene i sin helhet finnes som vedlegg. Alle sitater fra studentene, som er brukt i oppgaven, er gjengitt direkte.

1.3 Leseundersøkelser

For mange nordmenn kan det virke som det leses mye i Norge. Aviser lar kjendiser fortelle om sine yndlingsromaner og forfattere forteller hvorfor bøkene deres begynner akkurat som de gjør. Bokhandlerne inviterer til forfattermøter og mulighetene for sære bokklubber er omfangsrikt. Tilsynelatende kan det se ut som om det er lite å bekymre seg over. Det vakte allikevel oppsikt i mediebildet da resultatene fra PISA-undersøkelsene ble lagt fram. Det er nå en utbredt bekymring i utdanningssektoren i Norge at det leses for lite og at leseferdighetene blant mange er for dårlige.

PISA (OECD Programme for International Student Assessment), er et stort prosjekt som går ut på å sammenlikne 15-åringers kompetanse innen lesing, matematikk og naturfag. I PISA regnes lesing som en grunnleggende ferdighet og som et nødvendig utgangspunkt for å kunne tilegne seg informasjon og kunnskaper fra skrevne tekster. Leseprøven i PISA har som mål å finne ut hvordan 15-åringene behersker de skrevne tekstene de møter i samfunnet. Det er ikke den tekniske ferdigheten man er opptatt av å undersøke. I de landene undersøkelsen omfatter, forutsettes det at 15-åringene har tilegnet seg avkodningsferdigheter og elementær leseforståelse. I stedet er det lesekompetanse i bredere forstand, som å utnytte leseferdigheter funksjonelt i samfunnet og å kunne reflektere over det man leser og samtidig stille seg kritisk til innholdet, som står sentralt.

PISA-undersøkelsen fra 2000 i lesing, der 4000 norske jenter og gutter deltok, viser at norske elever skårer litt over middels blant OECD-landene. 17 prosent av de norske elevene havner på nivå 1 eller lavere. Det er større spredning i leseferdighet blant norske elever enn blant elevene i andre nordiske land, og kjønnsforskjellene er store. Norske gutter skårer langt svakere enn norske jenter på de aller fleste oppgavene. Unntaket er oppgaver knyttet til tekster med mye grafikk, lite tekst og med et teknisk-vitenskapelig innhold. Det er bare Island som har større kjønnsforskjeller enn Norge (Lie m.fl 2001:277). Undersøkelsene fra 2003 viser også at 15-åringene i Norge kun leser litt bedre enn gjennomsnittet, men de er litt mer positive til lesing i fritiden enn i

2000. Det er også gjort undersøkelser i 2006, men resultatene foreligger ikke ennå. Elever i Norge deltok for første gang i en internasjonal leseundersøkelse i 1991, IEA Reading literacy. Da var spredningen i leseferdigheter i Norge relativt liten (Kjærnsli m.fl: 2003:142). Leseferdighetene i Norge er altså dårligere enn før, og det er grunn til å bekymre seg.

Norske elever har også blitt testet gjennom ”Nasjonale prøver” både i lesing og skrivning, foruten matematikk og engelsk på fjerde, syvende og tiende trinn, samt første året på videregående skole. Disse prøvene ble innført i 2004, og det er klassens lærere som retter. Tekstene i ”Nasjonale prøver” har vært autentiske, sånn som i PISA, det vil si ikke konstruert for prøva og er hentet fra aviser, ukeblader, bøker, tidsskrifter, Internett osv. Også her presterer jentene bedre enn guttene.

Voksne i Norge er også testet i leseferdigheter. ALL-prosjektet (Adult Literacy and Life Skills) er en kartlegging av leseferdigheter i aldersgruppen 16-65 år. Første runde av undersøkelsen ble gjennomført i 2003, og andre runde i 2006. I Norge ble prosjektet gjennomført på oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet. Et representativt utvalg på 5500 nordmenn deltok i 2003. Statistisk sentralbyrå har utført den norske datainnsamlingen og har samarbeidet med Lesesenteret i Stavanger om gjennomføringen og ferdigstillingen av prosjektet. I Norge fungerer 8-9 % av befolkningen i aldersgruppen 16-65 år på det som regnes som det laveste nivået (nivå 1) på prosa- og dokumentskalaen. 24% knytter seg til nivå 2. Dette er til sammen en tredjedel av den norske befolkningen, og disse har altså en leseferdighet som av internasjonale eksperter regnes som utilstrekkelige i forhold til lesekravene i dagens arbeids- og hverdagsliv. To tredjedeler av voksne i Norge har dermed gode eller meget gode leseferdigheter og scorer på nivå 3, 4 eller 5. Norske voksne gjør det best på dokumentskalaen i forhold til prosaskalaen.

(www.lesesenteret.uis/forskning/leseundersokelser)

Voksne over 46 år er de dårligste leserne. De yngste voksne mellom 16 og 20 år leser dårligere enn personene mellom 21 og 30 år, men leser bedre enn de over 46 år. Kvinner er bedre enn menn til å lese prosatekster, men forskjellen er kun statistisk

signifikant i aldersgruppen 16-46 år. Menn leser dokumenttekster bedre enn kvinner, men forskjellen er kun statistisk signifikant for aldersgruppen over 46 år. Utdanning har mye å si for leseferdighetene. Voksne med høyere utdanning skårer stort sett på nivå 3, 4 og 5. Personer uten utdanning utover folkeskole- og grunnskole befinner seg hovedsakelig på nivå 1 og 2. Men allikevel har en tredjedel av de voksne på laveste utdanningsnivå gode leseferdigheter. Voksne i arbeid og studenter skårer langt bedre enn arbeidsledige og folk på støtteordninger.

Innvandrere fra ikke-vestlige land har svake leseferdigheter. To tredjedeler befinner seg på nivå 1 og 2. Voksne i Oslo- og Akershus-regionen leser bedre enn de voksne i ”Nord-Norge”, ”Agder og Rogaland” og ”Øvrige Østland”. Norge kommer godt ut av undersøkelsen i forhold til de andre deltakerlandene i ALL, som er Canada, USA, Sveits, Italia og Bermuda. Samlet sett rangeres Norge høyest på leseskalaen. Norge skårer signifikant bedre på dokumentskalaen enn alle de andre deltakerlandene (lesesenteret.uis.no/forskning/leserundersokelser).

1.4 Tiltak

Norske myndigheter har kommet med tiltak. Som et resultat av PISA-undersøkelsene forelå i 2005 den reviderte utgaven av strategiplanen *Gi rom for lesing! Stimulering av leselyst og leseferdighet 2003-2007* utgitt av Utdannings- og forskningsdepartementet. I planene fokuseres det på skolenes, kommunenes og fylkeskommunenes ansvar for å følge opp tiltak spesielt i forhold til gutter og elever med særskilte lesevaner, i tillegg til det generelle arbeidet i videregående skole. Utdanningsdirektoratet har samarbeidet med aktører og representanter fra forskjellige fagmiljøer som kommer med viktige og nyttige innspill. Elevene skal altså gjennom et kunnskapsløft, gjennom reformen i grunnskole- og videregående opplæring som følger av St.melding nr 30.

I strategiplanen defineres lesekompetanse som et vidt begrep som omfatter en hel rekke individuelle forutsetninger og ferdigheter, blant annet leseglede, språklige

ferdigheter, evne til å forstå og bruke skrevne språksymboler og til å konstruere mening i ulike tekster. ”I begrepet lesekompetanse ligger også en rekke lese- og læringsstrategiske ferdigheter: å kunne målrette egen lesing, velge lese måte, reflektere over egen leseprosess og vurdere egne strategiske valg”, kan vi lese videre. ”Å føle glede ved å lese er viktig både for et individs danning og utdanning. Å lese er en verdi i seg selv, for opplevelse, engasjement og identifikasjon”, blir det påpekt (*Girrom for lesing. Stimulering av leselyst og leseferdighet 2003-2007*, Utdannings- og forskningsdepartementet).

I 2000 ble Foreningen !les stiftet. Dette er en ideell paraplyorganisasjon og springer ut av Aksjon Leselyst, som etter initiativ fra sentrale aktører i bokbransjen, ble etablert i 1997 på bakgrunn av undersøkelser om ungdoms lesevaner. Hovedmålet til Foreningen !les er at ”flere folk i Norge skal lese bøker”. Metoden for å nå dette målet er å stimulere til leselyst og leseglede. Foreningen jobber spesielt med ungdom, og har som siktemål å øke lesegleden i denne gruppa.” I ”Strategisk plan for !les 2005-2007” kan vi lese at stimulering til lesing også knytter seg til demokratiske og samfunnsmessige verdier (www.foreningenles.no).

Lesing og leseferdigheter er altså satt på dagsordenen i Norge både gjennom internasjonale undersøkelser og leseprosjekter her hjemme, og man ønsker å se positive resultater gjennom nye undersøkelser. Et utdanningsorientert Norge bør være med og hevde seg i toppen.

1.5 “Hvorfor skal jeg lese?”

I norsktimene spør studentene ofte om hvorfor de må lese skjønnlitteratur. Jeg svarer etter beste evne:

Jo, nå skal du høre, foruten at det er en del av kulturhistorien vår, er det nyttig å lese bøker for egen utvikling, for å forstå andre kulturer og samfunn, andre menneskers tanker, følelser og problemer, for å stimulere kreativiteten, bedre leseforståelsen for alle typer tekster og for å kunne skrive bedre og danne seg et rikere ordforråd.

En umotivert lærer kunne sagt: ”Dessverre unge mann, dette står i læreplanen, jeg har ikke skrevet den, sånn er det og sånn blir det.” Men dette utsagnet interesserer meg ikke, jeg ønsker å gi studentene motivasjon til å kunne glede seg over en god bok, en spennende novelle eller et vakkert dikt. Det er dette som er motivasjonen for litteraturprosjektet og masteroppgaven.

Kanskje er det lettere å forstå andre kulturer og religioner ved å ha lest om dem i en roman? Kanskje er det lettere å leve seg inn i andres virkelighet? Skjønnlitteraturen kan endre våre liv, mener noen. I bokprogrammet *Bokprogrammet* på NRK 1 våren 2005 kunne vi følge reportasjene om ”Boka som forandret mitt liv”. Noen tekster gjør større inntrykk enn andre og noen tekster forblir i sinnet for evig tid.

Stimulering til boklesing er et viktig satsningsområde i samfunnet fordi gleden og ikke minst nytten av å lese, ikke bare *VG* og *Illustrert vitenskap*, men også skjønnlitteratur, er stor. Skjønnlitteraturens verden hjelper oss til å flykte litt fra hverdagen om det trengs, stimulerer fantasien vår og hjelper oss å forstå oss selv, våre medmennesker og livet rundt oss. Mange vil mene at skjønnlitteraturen gir dem et bedre liv. Derfor er det viktig å stimulere til lesing.

2. Teori

2.1 Hva er skjønnlitteratur?

I Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon står det at skjønnlitteratur er ”fellesbetegnelse for oppdiktet litteratur (fiksjon), i motsetning til dokumentarlitteratur, sakprosa”. I litteraturvitenskapelig leksikon fra Kunnskapsforlaget er skjønnlitteratur definert slik:

Fellesbetegnelse for skrevne tekster som vil formidle poetiske eller dikteriske verdier, tekster med en tydelig estetisk dimensjon der den poetiske funksjonen dominerer, tekster som dramatiserer hva som ”kunne ha hendt” heller enn å referere det som historisk har hendt. I prosaen presenterer skjønnlitterære tekster seg som fiksjon. Betegnelsen står i motsetning til sakprosa, og brukes av og til synonymt med litteratur. Overgangen mellom skjønnlitteratur og sakprosa kan være uklar.

Eiliv Vinje skriver i *Tekst og tolkning. Innføring i litterær analyse* om ”det vanskelege litteraturomgrepet”.

Det som går under namnet litteratur eller diktekunst, let seg ikkje avgrensa ved hjelp av ein definisjon som omfattar alle tider og alle forhold. Det finst mange forskjellige teoriar om diktning, noko som for ein del kan forklarast historisk; endringar i samfunnet har endra både diktningen og refleksjonen omkring diktninga. Men variasjonen har også å gjera med at interessa for litteratur er høgst ulik, slik at det også blant fagfolk i dag finst ulike syn på kva litteratur er.

Han mener litteraturbegrepet i forskning og utdanning også har gjennomgått endringer, og peker på at det i dag er selvsagt at eventyr hører med til litteraturen, men sier at den gang Asbjørnsen og Moe samlet eventyr, ble det ikke tatt for gitt at dette var verdifull litteratur. Videre hevder han at det er tilsvarende med romanen, og forteller at i opplysningstida ble romanen knapt regnet som litteratur, men som vi vet er romanen i dag en av de litterære hovedformene (Vinje 2005:13f.).

Arne Torvik skriver om de klassiske inndelingene av skjønnlitteratur i *Litteraturteori. Litteraturlesing og litteraturformidling*. Han deler fiksjonstekstene inn etter den språklige uttrykksformen, i poesi og prosa. Prosa er den språklige framstillingen som ikke er på vers, mens poesien er tekster på vers. Man kan også dele fiksjonstekster inn etter funksjon, inndelingen som går tilbake til det gamle Hellas og Aristoteles *Poetik*, som skiller mellom episk diktning (epikk), dramatisk diktning (dramatikk) og lyrisk diktning (lyrikk) (Torvik 1994:20). I *Tekstens mønstre. Innføring i litterær analyse* minner Åsfrid Svensen oss på at skuespill utgjør hovedtyngden av dramatisk diktning, men at også dikt og romaner kan romme dramatiske elementer, på samme måte kan vi finne lyriske innslag i skuespill og fortellinger (Svensen:1988).

Med begrepet skjønnlitteratur menes det i denne oppgaven, episk, dramatisk og lyrisk diktning. Det fokuseres allikevel mest på episk diktning siden det er det lærerplanen sier det skal legges vekt på. Begrunnelsen for å bruke begrepet skjønnlitteratur er at alle skal forstå at det er oppdiktet litteratur det dreier seg om.

2.2 Hvorfor skal vi lese skjønnlitteratur?

Norskfaget og litteraturformidling betraktes som et ledd i et dannelsesprosjekt. Dannelsen skal gjerne omfatte kulturbevissthet, kultursosialisering, refleksjonsferdighet, identitetsutvikling, medmenneskelighet og nestekjærlighet. Læreplanene har lagt ulik vekt på disse aspektene gjennom årene.

I *Kunsten å lese skjønnlitteratur. Om lesestimulering og lesekompetanse* skriver førsteamanuensis i norsk ved Høgskolen i Oslo, Anne-Kari Skardhamar om den ulike fokuseringen i de forskjellige læreplanene. *Mønsterplanen for grunnskolen av 1974* prioriterte opplevelsen av mennesker, verdier og å ”utvikle elevenes evne til å oppleve de etiske og estetiske verdier som rommes i diktning”. I *Mønsterplanen av 1987* blir ”verdier” erstattet av ”innhold og språk”. Undervisningen skulle ”gi leseglede og estetisk opplevelse og stimulere leselysten” og i tillegg ”utvikle elevenes

evne til å oppfatte, oppleve og vurdere innhold og språk” (Skardhamar 2005: 171). I ”vurdere” legger Skardhamar evne til kritisk tenkning.

Hun sier videre at i *Læreplanen fra 1997* ble kulturarven satt i fokus, og elevene skulle lese tekster fra alle tider. Samtidig ble det lagt vekt på å utvikle egen identitet, og dannelsesbegrepet kom mer i bakgrunnen. I den aller nyeste planen, *Kunnskapsløftet*, fra 2006, står det: ”Formål med faget: Norskfaget er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, dannelse og identitetsutvikling” Nå legges det også vekt på ”et internasjonalt perspektiv” som skal bidra til å utvikle ”kulturforståelse, toleranse og respekt for mennesker fra andre kulturer (www.utdanningsdirektoratet.no).

Sylvi Penne skriver i *Norsk som identitetsfag* om norsk som dannelsesfag. Hun hevder at 1900-tallssamfunnet har gått fra å legge vekt på dannelse til å fokusere på identitet. Hun mener skolen mindre enn noen gang har monopol på å formidle ”de vises verden”, men mener skolen allikevel må ivareta sitt dannelsesprosjekt. Hun mener dannelse direkte kan knyttes til ”det refleksive trekket ved moderne identitet”. Dannelsens mål er ikke lenger å formidle norskfagets kanoniserte tekster, selv om disse tekstene ennå kan fungere som middel (Penne 2001:55-58).

Det er selvsagt et mål å forstå meningen med det en leser. I tillegg til avkoding og meningsforståelse skriver Skardhamar i *Kunsten å lese skjønnlitteratur* om to veier til skjønnlitterær lesekompetanse; dybdelesing og breddelesing. ”Dybdelesning gjelder konsentrasjon og bygging av kompetanse i oppmerksom lesning av litterære tekster der meningsinnholdet er formidlet gjennom estetisk gjennomarbeidet språk og struktur.” Det å forstå meningen i en skjønnlitterær tekst krever altså mer enn en meningsforståelse av en sakprosa tekst.

Det siste nivået er breddelesning, det spesifikt litterære ved kulturell lesekompetanse. Med det menes ved lesning av skjønnlitteratur, slik at en etter hvert bygger opp en bank av leseopplevelser og leseerfaringer, som en siden kan trekke veksler på, støtte seg til og referere til ved lesning av nye litterære tekster(Skardhamar 2005:13).

Det er som vi skjønner viktig å opparbeide seg et repertoar å knytte nye tekster til.

I sin tidligere utgitte bok *Litteraturundervisning. Teori og praksis* skriver Skardhamar om elevenes lærdom av boka. ”Spørsmålet er ikke bare om eleven har lært noe om boka, det vil si om den språkskapte fiktive virkeligheten, men av boka, om verdier i boka er overførbare til livet utenfor fiksjonen, om lesningen ga vekstpotensiale for eleven” (Skardhamar 1993:52).

Bo Steffensen skriver om empiriske leserundersøkelser i *Når barn læser fiktion. Grundlaget for en ny litteraturpædagogik*. Steffensen viser til litteraturforskeren I. A. Richards som allerede i 1920-årene undersøkte hvordan britiske universitetsstudenter leste engelsk. Han ville fokusere på likhetene, framfor forskjellene. Problemet var at Richards, i følge Steffensen, mente hans egen tolkning var ”mestertolkningen” (Steffensen 1995:121).

Den amerikanske litteraturteoretikeren Stanley Fish mener leserne selv skaper teksten. ”Vi finner det vi er trent opp til å finne og ser det vi venter å se,” mener han. Den amerikanske psykoanalytiker Norman Holland gir dette en psykologisk begrunnelse og mener leseren former teksten ut fra sine dypere individuelle behov. Han mener vi enten avviser teksten som altfor truende eller vi omformer den så den passer oss. Holland og enkelte andre innenfor ”Reader-Response-retningen” interesserer seg for de ulike lesernes tolkninger. Dette medfører at tekstens mening ikke er like interessant (Jon Smidt 1989:17).

Skardhamar tror at mange lærere er redd for å moralisere og påvirke, og dermed unngår de verdianalysene av bøkene klassen leser. Hun mener allikevel at lærere alltid har valgt bøker med henblikk på hvilke verdier de formidler til elevene. Videre mener Skardhamar fokuset i 70-åra var sosial realisme, fantasibearbeidelse av ytre og indre problemer i 80-åra, mens fokuset i 1990-åra var transcendenttenkning og etikk. Eksempler på det siste kan være: Hva er tid? Hva er et menneske? Hun mener 90-åras fokus på nettopp dette henger sammen med fokuseringen ellers i samfunnet.

Skardhamar viser til den amerikanske litteraturteoretikeren Martha Nussbaum som mener at litteraturen ofte blir en erstatning for moralfilosofi.

Den norske litteraturprofessoren Stein Haugom Olsen hevder at litteraturen ikke gir oss moralske løsninger, men heller gir oss generelle moralske begreper som frihet, determinisme, skyld, lidelse, ansvar osv. Han mener skjønnlitteraturen på den måten gir oss bedre innsikt i det å være menneske (Skardhamar 1993:54). Haugom Olsen mener at bildene som forfatteren tilbyr blir bearbeidet av leseren og brukt i personens egen tolkning av livet. Erfaringene fra litteraturen bidrar til å forme egne oppfatninger av mennesker og livet generelt. Å tolke den verden vi lever i er en livslang prosess. Erfaringer fra litteraturen er med å nyansere, justere og videreutvikle livsoppfattelsen.

Professor i allmenn litteraturkunnskap Erik Bjerck Hagen tar opp spørsmålet: Hva lærer vi av litteraturen? Hva lærer vi om oss selv og andre? Hvordan kan fiksjonene forandre hva vi tror på? Altså; Hvordan kan fiksjoner belære oss om virkeligheten?

Vi kan med stor sikkerhet si at fiksjonsverk bare unntaksvis direkte påvirker våre oppfatninger om terrorisme, og abort og regjeringen Bondevik. Visst kan vi lære mye om hvalfangst i det nittende århundre av Moby Dick, men det er ikke derfor vi leser den igjen og igjen. Litterære verk opererer stort sett på et høyere generalitetsnivå, og henvender seg heller til våre oppfatninger om Mennesket, Gud, Historien og lignende store kategorier. Men særlig treffer de kanskje våre fornemmelser, stemninger og holdninger- eller den sonen i vår tenkning og eksistens der holdninger, fornemmelser og ideer vikles inn i hverandre (Bjerck Hagen 2003:91).

Skardhamar tar for seg empatiutvikling i møte med litteraturen og mener at opplevelse av empati i en fiktiv situasjon kan ha overføringsverdi i møte med mennesker i det virkelige liv. Hun skriver om empatiutvikling på tre plan. Det første trinnet er empatisk forståelse, der man bruker både følelser og tanke eller emosjonell og kognitiv forståelse. Man tar i mot signaler fra andre, registrerer følelser og observerer stemninger. Empatisk atferd er det andre trinnet. Man må velge en måte å møte den andre på. Hun mener at valget av handling og holdning til den fiktive personen kan fungere som rollemodell eller et mønster som kan gjenta seg i det

virkelige liv. Til slutt nevner hun den andres reaksjon på atferden. Denne kan vanskelig la seg gjøre i forhold til teksten, men man kan tenke seg til den. Å lese en tekst er ikke det samme som å stå overfor et annet virkelig menneske, men det kan likne litt, mener Skardhamar. ”I begge tilfeller dreier det seg om å observere og fortolke sine observasjoner av den andre. Og om å lete etter mening i det sagte og det som antydes, og om å respondere på de språklige signalene den andre sender ut” (Skardhamar 2005:44). Hun mener leseren samtaler med teksten ved å bla tilbake, stille spørsmål og igjen sortere inntrykkene fra teksten. En tekst kan brukes til å tenke med. Leseren berøres på en eller annen måte av teksten. Han får et puff i en eller annen retning. De bilder av livet forfatteren tilbyr, kan leseren bearbeide og bruke i sin livstolkning. Hun mener at slike erfaringer setter spor og er med på å forme ens egen oppfatning av menneskene rundt en og av livet generelt (Skardhamar 2005:183-184).

Å lese skjønnlitteratur kan handle om å se seg selv. Sylvi Penne skriver i boka Norsk som identitetsfag:

Gjennom fortellingene i kulturen skaper vi et bilde av oss selv og vår plass i verden. Gjennom fortellingene gir kulturen modeller for identitet og handlingsmønstre. Vi snakker da ikke om en konkret fortelling, eller noen få konkrete fortellinger, men om et narrativt forløp i alle mulige formidlingssituasjoner. Vår livsverden formidles, erfares og oppfattes narrativt gjennom fortellingens tredelte mønster - begynnelse, midte og slutt - og fortellingens plot. Den menneskelige bevisstheten arbeider alltid på samme prosjekt - som er å forstå virkeligheten (Penne 2001:36).

Mange synes det er deilig å drømme seg bort fra hverdagen, få et pusterom. Lesing krever i større grad enn film aktivitet. Det kan sees på som en mer kompleks handling. Man må skape bildene selv. Leseren får på en måte utløp for en egen skapertrang. Aslak Sira Myra, den tidligere lederen i Foreningen !les uttaler til VG 20.11.2004: ”Ser du filmen om Harry Potter, ser du på Harry Potter utenifra. Leser du boka, da er du Harry Potter”. Dette er jo et fantastisk beskrivende utsagn for mange bokelskere.

I *Hva er litteraturvitenskap* stiller Erik Bjerck Hagen seg spørsmålet:

Men er all litteratur sunn litteratur? Gode litteraturvitenskapelige kommentarer tar mange former. De kan ha en veldig generell karakter, så som Platons påstand om at kunst stort sett er skadelig fordi den får oss til å identifisere oss med de mest umoralske personer og den mest tvilsomme atferd.

Videre legger han til at de fleste litteraturvitere nå er uenige med Platon i dette, men at dette angrepet på kunsten allikevel fortsatt kan plage oss (Bjerck Hagen 2003:8).

Bjerck Hagen stiller seg også spørsmålet: Hvis litteraturen og lesingen kan forandre leseren, må den også kunne forandre samfunnet. Men hvordan skal vi lese slik at litteraturens samfunnskritikk kommer til syne? Han spør seg hva vil det si å lese politisk.

2.2.1 Oppsummering

Teoretikerne som er nevnt ovenfor tar opp ulike aspekter ved skjønnlitterær lesing. Felles for disse teoretikerne er at de skriver om hva som skjer når vi leser. De legger vekt på lærdom man utvikler ved å lese skjønnlitteratur, enten det er å forstå seg selv eller andre, utvikle moralske holdninger eller empatiske trekk. Erik Bjerck Hagen hevder at om litteraturen kan forandre mennesket, må den også kunne forandre samfunnet.

Alle teoretikerne er enige i at lesing påvirker leseren, men de legger ulike fokus på omfanget av påvirkningen. Anne-Kari Skardhamar er opptatt av hva elever lærer av bøkene de leser. Hun spør seg om verdier er overførbare fra fiksjonen til virkeligheten, og mener at leseren bearbeider og bruker de erfaringene man får gjennom fiksjonen. Det samme mener Stein Haugom Olsen. Han hevder at litteraturen kan være med på å omforme lesernes tanker om livet og menneskene rundt en. Norman Holland, som er en amerikansk psykoanalytiker, er opptatt av at vi avviser de tekstene som er truende for oss, men at vi omformer tekster som kan passe inn i vår

oppfattelse av livet. Sylvi Penne skriver at vi gjennom litteraturen finner oss selv og forstår vår plass i verden.

Erik Bjerck Hagen mener på sin side at fiksjonen kun unntaksvis påvirker oppfatningene vi har fra før om det som skjer i verden. Han hevder at fiksjonen heller kan føre oss inn i nye tanker om det han kaller ”de store kategoriene”, som tankene rundt for eksempel Gud og det å være menneske.

2.3 Kjønn og lesing

2.3.1 Bok-Norge

Trond Andreassen har skrevet boka *Bok-Norge. En litteratursosiologisk oversikt*. Her forteller han at Norsk mediebarometer klart viser en kjønnsforskjell når det gjelder voksnes lesevaner. I følge Norsk mediebarometer omfatter de boklesende i Norge flere i dag enn for ti år siden, og de som leser bruker mer tid på bøker. 18 % av befolkningen oppgav at de hadde lest i en bok en vanlig dag i 1998, i 2005 var tallet 25 %. I 1998 ble det i gjennomsnitt brukt 10 minutter på boklesing, mens tallet var steget til 15 minutter i 2005. Undersøkelsen viser at antallet boklesende menn en vanlig dag har steget fra 13 % i 1998 til 19 % i 2005. Kvinnene holder forspranget, mens 23 % leste en bok en vanlig dag i 1998, var tallet økt til 32 % i 2005.

Undersøkelsen viser også at tiden en først bruker når man har satt seg ned med en bok øker med alderen. Norsk mediebarometer finner flest lesere blant par med barn mellom 7-17 år og blant enslige mellom 45 og 79 år.

De fleste bokleserne finnes blant voksne med høyere utdanning. Når det gjelder fritidslesing skåret faglitteraturen høyest i 2000. Tall fra 2006 viser at romanen har tatt over førsteplassen både for menn og kvinner. I følge en undersøkelse som er gjort av det internasjonale byrået for økonomisk opplysning og prognose (BIPE) kjøper

nordmenn i gjennomsnitt flest bøker av alle land i Europa. Spørsmålet er om de blir lest.

Vi kan uten videre slå fast at en del av det som blir kjøpt, forblir ulest. Det kan være bøker kjøpt i plastposer på boksalg, bøker vi har glemt å avbestille fra bokklubben, bøker vi har fått i gave, men egentlig ikke hadde tenkt å kjøpe selv. De fem bøkene vi lånte på biblioteket - hvor mange ble lest? (Andreassen 2006:470)

Andreassen stiller spørsmål ved påliteligheten ved intervjuundersøkelser. Han mener at boklesing for mange er knytta til sosial og intellektuell prestisje, og at det kan være vanskelig for respondentene å innrømme overfor seg selv hva de leser, og enda vanskeligere overfor intervjueren. Derfor må man anta at folk kanskje ikke leser så mye som de påstår, mener forfatteren, og at de også leser flere bøker som er mindre sosialt anerkjente. Folk føler at en del litteratur er ”finere”, mer sosialt akseptabel enn annen litteratur. Men samtidig viser det seg at folk i langt større grad enn tidligere benytter seg av det markedsanalytikerne kaller ”cross-over”. Med dette menes at man godt kan legge fra seg en bok om Darwin, til fordel for avkopling med en såpeserie på TV. Altså konsumeres ”høy” og ”lav” kultur side om side.

2.3.2 Menn og lesing

Ellen Knutsen har skrevet hovedfagsoppgaven *Menn og lesning. Hvorfor leser menn mindre skjønnlitteratur enn kvinner?- En litteratursosiologisk undersøkelse*. Hun hevder det er en del stereotyper i forhold til menn og lesing av skjønnlitteratur. Hun viser til et intervju i Dagbladet i 1996 utført av Tine Faltin der informasjonssjef Terje Kolstad i De norske Bokklubbene forteller at 80 prosent av medlemmene er kvinner, og at man har gjort mye for å komme menn i møte. Bokklubbene hadde blant annet gjort utvalget av bøker mer maskulint, noe som kun førte til at kvinnene kjøpte flere bøker i gave (Knutsen 2003:113f).

Knutsen har i sin avhandling intervjuet 50 menn i alderen 15 til 35 år om lesevaner. Funnene hennes forteller at de fleste av informantene har et ønske om å lese skjønnlitteratur, men vegrer seg fordi de synes mange bøker er kjedelige, lite

interessante og lite fengende. Noen hevder at bøker er for lite ”action-pregede” og at lesing tar for lang tid. Knutsen trekker inn utsagn fra informantene sine: ”Det er jo forståelig at det er morsommere å se litt med bilder, lyd og masse farger, enn en hvit bok med masse svart tekst” (informant 20 år fra Trondheim). Flere av informantene hennes sammenlikner skjønnlitteratur med filmsjangeren drama, mens de heller ønsker mer ”action”. En 32 år gammel informant fra Tromsø sier: ”Det har kanskje noe med fakta og fiksjon å gjøre. Kanskje menn rett og slett ikke lar seg rive med.”

Knutsen skriver videre at nettopp fordi informantene mener at noen menn må yte så mye under skjønnlitterær lesing, blant annet fordi de bruker lang tid på å lese (noe som kan henge sammen med manglende leseferdigheter), og fordi de kan ha vanskeligheter med å visualisere, velger de ofte underholdning som virker lettere tilgjengelig, for eksempel underholdning via TV. Hun fant ut at mange menn synes det er feminint å lese. En informant på 35 år fra Tromsø sier: ”Det er kvinnelig å lese. Flere av mine mannlige venner vil ikke innrømme at de leser. Det er en typisk dame-ting å gjøre. Menn bruker tid på andre ting.” Mange av informantene mener dette har noe med oppdragelse å gjøre.

Flere av hennes informanter hevder også at bøker markedsføres mest mot jenter. I etterkant av undersøkelsen tok Ellen Knutsen kontakt med ulike institusjoner som formidler skjønnlitteratur for å få vite hva som gjøres for å få flere menn til å lese. Hun skriver at Aschehoug forlag kaller menn i aldersgruppen 15-35 år for en vanskelig målgruppe når det gjelder skjønnlitterær lesing. Aschehoug har laget en egen serie kalt *Volum* med tanke på unge menn. Disse bøkene er relativt billige og har et maskulint design. Forfatterne i serien er unge, eksempler på forfattere er Arne Berggren og Harald Rosenløw Eeg. Salget av serien har imidlertid ikke vært stort. Markedsanalytiker Sande skriver i e-post til Knutsen at forlaget får mer uttelling på å tenke kjønnsnøytralt, kanskje med litt kvinnelig vinkling (Knutsen 2003:120).

Knutsen peker også på at bokklubbenes feminine vervepremier som te-kopper og ullpledd godt kan skremme bort menn som i utgangspunktet er litteraturinteressert. Knutsen har videre vært i samtale med bokhandlere som mener menn leser det

kvinnene kommer hjem med. Bokhandlerne forteller at de ikke tilrettelegger spesielt for å få menn til å lese, men at det på farsdagen legges fram mannevennlige bøker.

2.3.3 Lesesenteret i Stavanger

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning er tilknyttet Universitetet i Stavanger. I 2005 ble det gjort en kvalitativ undersøkelse med utgangspunkt i "Fritt valg"-rapporten (2004) som heter "*Jeg leser aldri - men jeg leser alltid*" *Gutter som lesere og som bibliotekbrukere*. "Fritt valg"-prosjektet presenterte tall over unge bibliotekbrukeres medielån ved folkebibliotekene i Bergen, Hå, Kvinnherad, Nord-og Sør- Odal, Oslo, Stavanger og Trondheim fra oktober 2003 til september 2004. Oppfølgingsundersøkelsen innebefatter de samme bibliotekene med unntak av Bergen Offentlige Bibliotek og bibliotekene i Nord- og Sør-Odal. I stedet ble Majorstua bibliotek, som er en filial av Deichmanske, med i undersøkelsen. Initiativtakerne, Trude Hoel og Lise Helgevold, ved Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, ville vise at gutter ikke dropper bøker og lesing når de kommer opp i tenårene. Målet med denne oppfølgingsundersøkelsen var å få et innblikk i hva gutter leser, hvordan de oppfatter seg som lesere og hvorvidt bibliotekenes medietilbud og fysiske rammer har noe å si for gutters lesing og bruk av bibliotek. Forskerne benyttet seg av intervju og observasjon av de 61 guttene som var mellom 11 og 17 år. De var tilstede en tilfeldig valgt langdag i hele åpningstiden, registrerte alle guttene i denne aldersgruppen og intervjuet de fleste. De intervjuet opptil fem gutter innenfor aldersgruppene 11-13 år, 14 år og 15-17 år. Målet var å til sammen intervju 90 gutter, men til slutt ble det 61 respondenter til undersøkelsen.

Sammendrag av denne undersøkelsen viser at gutter forholder seg til lesing som aktivitet, ikke identitet, gutter leser ut fra subjektiv nytteorientering. Mange av respondentene leste ikke skjønnlitteratur, men de leste annen litteratur. Det kom også fram at mytene om gutters lesevaner kunne ha negativ innvirkning og føre til selvoppfyllende profetier og at skolen var den viktigste arenaen for lesestimulering, viktigere enn både bibliotek og lesing i hjemmet (Hoel og Helgevold: 2005).

Guttene kom med mange interessante kommentarer som for eksempel: Henrik (15 år): ”Jeg leser ikke bøker, men jeg leser likevel. Jeg liker å lese hvis det er interessant.” Ståle (14) sier: ”Jeg er en ikke-leser. Jeg føler jeg ikke trenger det, og jeg er lat og trassig.” Det viste seg at å tilby guttene en identitet som lesere ikke falt i ”god jord” hos enkelte. Atle (14 år) sier: ”Jeg er en midt mellom leser og ikke-leser. Jeg liker ikke lange bøker, men *Ringenes Herre* var ganske bra og kjekk å lese. Jeg leser fakta- og oppslagsbøker. Har jeg en bok jeg liker, leser jeg den.” Flere av guttene mente de ikke hadde tid til å lese. Adam (17 år) sa: ”Jeg leser ca 45 minutter hver dag. Tekst-TV, Internett, VG, Dagbladet, lokalavisen av og til, tegneserier for voksne (...) Bøker tar for mye tid”. Forskerne fant ”bokslukerne” blant de yngre guttene. Mads (11 år) sa: ”Jeg leser annenhver dag. Jeg leser om kjekke ting, og jeg har sikkert lest mer enn 50 bøker!” Hoel og Helgevold mener at den allemenne oppfatningen om at gutter ikke er interesserte i lesing, knytter seg til deres manglende refleksjoner rundt leseaktiviteten. Flere av guttene var nytteorienterte og leste i forhold til framtidige behov. Even (13 år) sa: ”Jeg regner meg selv som en leser. Jeg tenker på lesing som lurt, ikke kjekt, eller jo, jeg liker å lese. Når jeg blir eldre, tror jeg at jeg kommer til å trenge mer informasjon.” Mange av respondentene leste mye i forhold til skolearbeid.

For de minoritetsspråklige var lesing en måte å lære seg norsk på. Erkan (14) sa: ”Jeg må lære meg å snakke bedre norsk”. Mange av guttene leste aviser, i papirform og på Internett. Didrik (14) mente dette: ”Ikke bøker, men aviser. Voksne har ikke behov for vanlige bøker.” Han gadd ikke lese bøker. Mange av guttene hadde fordypet seg i fantasy-bøker, men forskerne presiserer i undersøkelsen at det er slett ikke alle gutter som liker denne sjangeren. De hevder at valg av lesestoff er like individuelt blant gutter i denne alderen som blant voksne. Enkelte gutter hevdet at nettopp den allmenne oppfatningen av at ”alle gutter liker fantasy”, førte til at de tok andre valg.

Både gutter som mente de var ikke-lesere og bokslukerne hadde blitt lest for hjemme. I samtalene forskerne hadde med guttene fant de ikke støtte for myten om at ”det å bli lest for hjemme vil føre til leseinteresse”. Guttene nevnte skolen som lesearena

nummer en. Mikkel (16) sa: ”Jeg får lesetips gjennom skolen og folk anbefaler meg bøker.” Viktor (12) sa: ”Klassekamerater forteller om nye bøker, og så snakker jeg med jenter om bøker.” Svært få av guttene fortalte om bibliotek som litteraturformidlere.

Hoel og Helgevold trakk flere slutninger ut fra undersøkelsen. De mener det er grunn til å revurdere noen oppfatninger av gutter som lesere. De mener å ha belegg for at gutter leser, men at leseaktiviteten ikke er en reflektert handling. De mener også at gutter ikke vil definere seg som lesere, selv om de leser. Guttene i undersøkelsen forholder seg til lesing som aktivitet, ikke identitet. En av grunnene til dette mener forskerne kan være at guttene tror at lesing handler om å forholde seg til skjønnlitteratur. De spør seg også om gutter ikke vil identifisere seg med myten om den ”venneløse einstøingen hvis eneste trøst i en vanskelig hverdag er flukten inn i bøkene” (Hoel og Helgevold 2005:21). De mener også situasjonen for respondentene kan ha påvirket dem til å svare slik de gjorde. De ble intervjuet på biblioteket av voksne damer som sa de jobbet med lesing.

Videre mener forskerne at bedre kunnskap om gutters valg av lesestoff kan åpne dører for mange. De tenker seg også at gutter bør få aktive roller som litteraturformidlere i skolen som for eksempel gjennom boksamtaler og bokmeldinger.

2.3.4 Ungdom og lesing

Kristin Sander Viken har skrevet hovedfagsoppgaven *Ungdom og skjønnlitteratur. En studie av 280 15-åringers lesevaner på skolen og i fritiden*. Det er interessant å se hvor mye ungdom leser, for ungdoms lesevaner danner grunnlaget for lesing i voksen alder. Viken har brukt mange av de samme spørsmålene som i PISA-undersøkelsen, men i tillegg supplert med detaljerte spørsmål om lesing og hvordan skolene jobber med nettopp dette. 10.-klasseselever ved tre skoler deltok i undersøkelsen hennes. I tillegg svarte norsklærerne på spørsmål om hvordan de jobber med litteratur i klassen. Undersøkelsen bekreftet at jenter leser mer enn gutter. Hun prøver å finne grunner til hvorfor det er slik. Grunnene kan være at gutter og jenter sosialiseres inn i ulike

roller, eller de tar rollene selv. I tillegg er kjønnene rett og slett biologisk forskjellige, og mange jenter vil finne det mer naturlig å sitte ned med en bok enn gutter. Viken har også undersøkt gutter og jenters bruk av fritid, og funnet ut at de er like aktive i fritida. De holder på med mye av det samme i fritida si. Hun skriver allikevel at jenter bruker mer tid på lekser og lesing, mens guttene bruker mest tid på idrett og dataspill. Hun viser til Vera Auberts undersøkelse i forbindelse med hennes hovedoppgave fra 1995, hvor Aubert konkluderer med at ungdomslitteraturen var mest retta mot jenter. Viken mener dette ikke stemmer i dag og skriver at både gutter og jenter foretrekker ungdomsbøker. I Auberts undersøkelse mente elevene at ungdomsbøkene handlet om kjærlighet og om barn og unges problemer, mens Vikens respondenter svarer at bøkene de leser handler om action, krim og spenning, i tillegg til forelskelse og kjærlighet.

Et annet av funnene til Viken er at de skolene som setter av tid til leseprosjekter, har flest lesende elever. Disse elevene er også mest positive til lesing. Den ene av skolene som var med i undersøkelsen utmerker seg ved å ha leseglade elever som følge av ressurser satt inn på dette området. Viken skriver også at skolebibliotek blir brukt. De som leser lite og de som leser mye låner like mange bøker der. Men elevene mener at hva venner og familie anbefaler, er viktigere enn hva lærere og bibliotekarer foreslår å lese. Det er for øvrig kun de jentene som leser mye som ønsker å snakke om bøkene på skolen. Hun konkluderer med at som lærer i ungdomsskolen er det godt å vite at det nytter å sette av tid og ressurser til lesing i skolen.

2.3.5 Oppsummering

Ellen Knutsen fant altså ut i sin hovedfagsoppgave at mange menn ønsker å lese skjønnlitteratur, men at de er redd for at bøkene skal være kjedelige og ha for lite handling. Flere av informantene hevder også at det tar for lang tid å lese. De velger ofte annen underholdning som for eksempel TV. Enkelte menn mente også at det var feminint å lese.

Resultatene fra undersøkelsen *”Jeg leser aldri, men jeg leser alltid”* Gutter som lesere og biblioteksbrukere forteller at guttene i undersøkelsen leser ut fra nyttetanken. De leste ikke så mye skjønnlitteratur, men de leste mye annet. De minoritetsspråklige leste med formålet å lære seg norsk. Forskerne fant også ut at mytene om at gutter leser lite skjønnlitteratur, førte til at de ikke leste noe mer. Det var en negativ spiral. Mange av guttene ville heller ikke definere seg som lesere, selv om de var det. Leseaktiviteten var ikke noen reflektert handling hos guttene.

Sander Vikens undersøkelse bekrefter også at jenter leser mer enn gutter. Hun prøvde å finne årsakene til dette, og mener at foruten at kjønnene er biologisk forskjellige, sosialiseres flere jenter inn i leserrollen. Flere jenter finner det mer naturlig å sette seg ned med en bok. Sander Viken fant ut at skolene bør bruke tid på leseprosjekter, fordi dette har vist seg å føre fram og gjøre elevene positive til lesing.

3. Rammene rundt undersøkelsen

Oppgaven vil inneholde en beskrive og analyse av et litteraturprosjekt i undervisningen i egen klasse på et Forkurs for ingeniørutdanning. Prosjektet ble presentert for klassen i august 2006, med prosjektframføringer i november. Som del av litteraturstimuleringen har jeg også sett på utbyttet studentene fikk av å besøke Ibsenmuseet i Oslo og å oppleve teaterstykket "Helten på den grønne øya" av John Millington Synge på Det Norske Teatret. Ibsenmuseet ble valgt fordi det var 100 år siden Henrik Ibsens død i 2006, og han er en forfatter nordmenn bør kjenne til. Teaterstykket er ikke skrevet av en norsk dramatiker og er heller ikke samtidslitteratur. Valget falt allikevel på denne oppsetningen, siden det inneholder elementer studentene liker, som humor, sang, dans og dramatikk, og det i denne perioden ikke var et norsk stykke av denne typen tilgjengelig. Ønsket var at studentene skulle få mersmak for teateropplevelser.

3.1 Forkurs for bachelorstudiet i ingeniørfag og maritim utdanning

Studentene følger læreplanen "Studieplan for Forkurs for Bachelorstudiet i ingeniørfag og maritim høgskoleutdanning". Forkunnskapene til kurset er bestått videregående kurs 1 fra yrkesfaglig videregående skole eller bestått 3-årig allmenne fag. Man kan også søke om opptak gjennom realkompetansevurdering. Studentene som begynner på dette kurset bør være sikre på at de ønsker å bli ingeniører fordi kurset ikke gir generell studiekompetanse, men kun opptak til ingeniørfag. Studentene undervises i norsk, engelsk, samfunnsfag, matematikk, fysikk og kjemi. Søkerne som har bestått eksamen fra allmennfaglig studieretning (nå studieforbereidende kurs), men ikke har spesiell studiekompetanse, følger kun undervisningen i realfagene. Noen av fagplanene tilsvarer innholdet i fagplanene på allmennfaglig studieretning, og gir dermed samme kompetanse, mens blant annet norskfagets plan ikke må forveksles

med planen for Påbyggingsåret i videregående skole. Man er ikke kvalifisert for høyere studier annet enn ingeniørfag etter å ha fulgt norskkurset på forkurs.

Fra fagplanen kan vi lese:

Forkurs for ingeniørutdanning og maritim utdanning er spesielt rettet mot personer med yrkesutdanning og praksis som ønsker å ta høyere teknisk utdanning. Utvalget av fag, vinkling av stoff og undervisningsmetoder er tilpasset dette. Forkurset kan imidlertid også søkes av personer med allmennfaglig bakgrunn fra videregående skole.

Videre kan vi lese:

Siden forkurset er et forberedende høgskolekurs og ikke lenger underlagt videregående skole, vil søkerne måtte betraktes som studenter og ikke elever. De vil ikke være underlagt regelverket i videregående skole hva gjelder eksamensordning, fravær og ordensregler, men underlagt reglene som gjelder i høgskolesystemet. Forkursene er høgskolenes ansvar, ikke videregående skoles. (Studieplan for Forkurs for bachelorstudiet i ingeniørfag og maritim høgskoleutdanning 2003:2).

3.2 Norskfaget/læreplanen

Planen for det ordinære norskfaget inneholder delene ”**Undervisnings- /veiledningsformer**”, ”**Mål**” og ”**Innhold**”. Delen som kalles ”Mål” har underpunktene ”få kunnskap om”, ”utvikle ferdigheter i” og ”tilegne seg holdninger til”. I delen som kalles ”Innhold” finner vi disse momentene: ”Informasjonshenting og samarbeid”, ”Litteratur”, ”Språket og kommunikasjonsprosessen”, ”Skriftlig framstilling”, ”Muntlig framstilling”, ”Prosjektarbeid” og ”Sidemål”.

Undervisnings- og veiledningsformene er forelesninger, øvinger i grupper, egne oppgaver og prosjektarbeid. Studentene vurderes gjennom skriftlige individuelle besvarelser og gruppeoppgaver, foredrag, mindre prøver underveis, heldagsprøver og avsluttende eksamen som teller 30 % av sluttkarakteren. Det eksisterer ingen egen karakter for verken sidemål eller muntlig.

Planen ”Norsk som andrespråk” inneholder også punktene ”**Undervisnings- /veiledningsformer**”, ”**Mål**”, og de samme delene under ”**Innhold**” som den ordinære norskplanen, i tillegg til disse: ”Språktrening”, ”Kulturkunnskap” og ”Prosjektarbeid”. Studentene med denne planen er fritatt for vurdering i nynorsk.

Studentene som følger planen i Norsk som andrespråk skal vurderes gjennom mappe og 5-timers skriftlig eksamen, som hver teller 50%. I mappa vil det inngå språktreningsoppgaver, innleveringer og presentasjoner, formelle tester og et prosjektarbeid (Studieplanen for Forkurs for bachelorstudiet i ingeniørfag- og maritim høgskoleutdanning 2006/2007:15).

3.3 Klasse B/C

Studentene i undersøkelsen tilhører det fjerde kullet jeg underviser i norsk på Forkurs. Vi er to lærere som deler norskundervisningen i de to forkursklassene. Faget teller åtte timer i uka. Forkurset har ca 90 studenter, og rundt 60 av disse studentene har norsk. Resten av studentene har generell studiekompetanse eller har fått fritak i faget pga. realkompetanse, altså har de jobbet sammenhengende i minst fem år i tillegg til å ha fylt 23 år.

Klassen er, i mine øyne, en arbeidsom gjeng som ønsker å lære og oppnå gode karakterer. De viser interesse og møter stort sett opp i timene, selv om det ikke føres fravær på dette kurset. Det er en hyggelig klasse å jobbe i. Noen av studentene er aktive i timene og kommer med kommentarer og tilbakemeldinger, andre er fornøyd med å ta imot informasjon fra læreren, og stiller ikke så mange spørsmål om arbeidet som skal gjøres. De fleste studentene har tidligere jobbet noen år. Grunnen til at de har begynt på Forkurset er at de har gått lei av jobbene sine og ønsker nye utfordringer, eller at de har fått yrkesskader av tidligere arbeid, som for eksempel rygg- og nakkeproblemer. Nesten alle studentene i klassen har yrkesfaglig bakgrunn som for eksempel serviceelektroniker, elektriker, driftsoperatør innen IKT eller

tømrer. En student har studert ved Universitetet. De bor alle i eller i nærheten av byen, men kommer fra forskjellige deler av landet.

I klassen som undersøkelsen ble foretatt var det 27 studenter, 21 gutter og fire jenter. To av guttene sluttet til jul, og undersøkelsen begrenses derfor til å ha 25 studenter som enheter og datagrunnlag. Det er stor aldersspredning blant studentene. Den yngste gutten i klassen er 21 år, den eldste er 43 år. De fire jentene er mellom 25 og 45 år. Seks av studentene har ikke norsk som morsmål, og følger derfor planen i Norsk som andrespråk.

3.4 Andrespråksstudentene

I klasse B/C går det som nevnt seks studenter som følger fagplanen i Norsk som andrespråk. Bakgrunnen til disse studentene er svært ulik, og de har alle forskjellige ferdigheter og kunnskaper i norskfaget. Disse studentene følger den vanlige undervisningen, i tillegg til at de får undervisning to timer ekstra i uka. I samtaler i begynnelsen av høstsemesteret kom det fram at studentene ønsket de samme oppgavene som studentene som følger den ordinære norskundervisningen, da de alle skal studere videre på ingeniørutdannelsen og blir stilt de samme kravene. De to ekstra timene bruker vi til å ta opp spørsmål i tilknytning til den ordinære undervisningen. Vi jobber med egne avisartikler, noveller og andre tekster og forståelsen av disse. Når det dukker opp språklige spørsmål, snakker vi om dem underveis. Det blir laget en egen eksamen til studentene med Norsk som andrespråk, en tilpasset utgave av den ordinære eksamenen, siden de har jobbet med de samme emnene som resten av klassen.

3.5 Læreren

Min tidligere utdannelse er Grunnfag i norsk, og mellomfagstillegg med kursene Norsk som andrespråk og Moderne norsk dramatik. På masternivå har jeg avlagt eksamen i kursene Metode og statistikk, Språk og tekst på Internett og Litteraturdidaktikk. De andre fagene i graden min er Grunnfag i statsvitenskap og Grunnfag og Mellomfag i sosiologi, i tillegg til Praktisk Pedagogisk utdanning.

Siden 1996 har jeg undervist på barne- og ungdomstrinnet, i videregående skole på yrkesfaglig studieretning og på et forkurs til Teknisk fagskole. Fagene jeg har undervist i har variert, men på høyere nivå er det norsk og samfunnsfag. Jeg har undervist på Forkurs for ingeniørutdanning siden januar 2004. Dette er den fjerde forkursklassen jeg har blitt kjent med gjennom norskfaget. Stillingen er et vikariat som varer ut skoleåret 2008. I tillegg til å undervise åtte timer i B/C-klassen, klassen som jeg undersøker, underviser jeg tre timer i A/C-klassen i emnene litteratur, språkhistorie, dialekter og nynorsk. Foruten undervisningen i de ordinære klassene, har jeg studentene som følger planen i Norsk som andrespråk to timer i uka.

Lærerrollen jeg har på Forkurset passer meg godt. Jeg synes det er tilfredsstillende å undervise voksne, da motivasjonen deres for å lære er god. Allikevel kan jeg som norsklærer på Forkurs for ingeniørutdanning forstå at matematikk og fysikk er de mest sentrale fagene for studentene, og at det ofte er der de legger ned aller mest arbeid.

3.6 Litteraturprosjektet

Litteraturprosjektet som ble gjennomført høsten 2006 i klasse B/C var et prosjekt som skulle stimulere studentene i klassen til å lese mer skjønnlitteratur. Studentene skulle arbeide sammen tre og tre og sette seg inn i et norsk forfatterskap etter 2. verdenskrig. Helst skulle studentene lese hver sin bok av denne forfatteren. Forfatterskapet og bøkene skulle presenteres for resten av klassen mot slutten av høstsemesteret 2006.

De skulle legge fram prosjektet i grupper, der hver enkelt student skulle fortelle om sin bok, og sammen skulle gruppa samtale om bøkene og lage et informasjonshefte om forfatteren de hadde fordypet seg i, som resten av klassen skulle få. Prosjektet ble beskrevet for studentene allerede ved studiestart i august slik at de skulle ha god tid til å lese boka de skulle presentere for de andre studentene i klassen.

Under ”Innhold” i fagplanen for Forkurset kan vi lese: ”Litteratur. Et utvalg norsk litteratur av ulike sjangrer med hovedvekt på perioden etter 1940. Litteraturhistorie med vekt på tida etter 1940. Tegneserier og populærlitteratur som uttrykksform”. Det skal altså ikke dveles for mye ved Ibsen eller andre av ”de fire store”, heller ikke Hamsun eller andre forfattere norsklærere som regel ønsker at elever og studenter skal ha litt kjennskap til. Allikevel står det altså: ” med vekt på”, noe jeg tolker som: Primært skal man konsentrere seg om litteraturhistorie og forfattere med verk utgitt under eller etter 2. verdenskrig og fram til i dag.

Punktene som berettiger prosjektet i den ordinære planen for norskfaget er flere og knytter seg både til arbeid med prosjektforberedelser, gjennomføring og framlegging og litteratur. ”Målene” i fagplanen knytter seg opp mot kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Følgende punkter er knyttet til ”kunnskap”: Studentene skal få kunnskap om ”de viktigste sjangrene i skjønnlitteratur og sakprosa - norsk litteratur med hovedvekt på tida etter 1940” og de skal tilegne seg kunnskap om ”prosjektarbeid”. Studentene vil få mye kunnskap om den forfatteren de fordypet seg i, men vil gjennom de andre studentenes foredrag lære seg om mange sentrale forfattere i Norge fra tida etter 1940. De vil samtidig få erfaringer med å jobbe med et prosjekt i en gruppe på tre personer når de må samarbeide og forholde seg til hverandre.

Studentene skal videre utvikle ”ferdigheter” i ”å redegjøre for faglig kunnskap”, ”å tilegne seg kunnskap gjennom ulike kanaler”, ”å vurdere/kommentere tekster av ulike sjangrer i litteratur og sakprosa” og ”å planlegge, gjennomføre og presentere et prosjektarbeid”. De vil gjennom framføringene få utvikle ferdighetene sine i å formidle faglig stoff til andre. På veien fram mot framleggingene må studentene innhente stoff fra ulike kanaler, som bøker hjemme eller på bibliotek eller stoff fra

Internett. De vil måtte lære seg å velge ut det mest sentrale stoffet fra mange tilgjengelige sider. Gjennom å lage en omtale av boka eller novellesamlinga de har valgt å lese, vil de lære seg å kommentere og vurdere tekster. De skal blant annet beskrive innholdet, tema, budskap og spenningskurve, samtidig som de skal fortelle klassen om de vil anbefale boka. Her må de komme med en begrunnelse for om de likte den eller ikke.

De skal videre ”tilegne seg ”holdninger” til å bli språklig, kulturelt og samfunnsmessig bevisste om allmenndanningens egenverdi”. Som del av norskundervisningen og i forkant av prosjektet har vi i klassen snakket mye om nytten av å vite litt om norsk kulturarv, i dette tilfellet litteratur. Vi har hatt diskusjoner om det å være en ”oppdatert samfunnsborger”, om nytten ved å kunne bidra i samtaler om norsk kultur med andre nordmenn og i møte med utlendinger hjemme eller i andre land. Vi har også diskutert tilfredsstillelsen ved å kunne lære om andre menneskers liv, tanker og handlinger, og om forskjellige kulturer gjennom å ha lest om dem i bøker. I tillegg har vi snakket om hvordan man styrker vokabularet sitt og evnen til å uttrykke seg både muntlig og skriftlig gjennom å lese andres tekster. Prosjektet kan forhåpentligvis bidra til utviklingen av disse holdningene og ferdighetene.

Punktene som omhandler prosjektet under ”Innhold” er disse: Under emnet ”Informasjonshenting og samarbeid” skal studentene lære om ”planlegging av tid og arbeid”, ”bruk av kilder, bibliotek, internett og intervju spørreskjema”, ”IKT-hjelpemidler (tekst-og presentasjonsprogrammer)”og ”samarbeid og gruppefunksjoner” Videre under emnet ”Litteratur” skal studentene kjenne til ”et utvalg norsk litteratur av ulike sjangrer med hovedvekt på perioden etter 1940” og ”litteraturhistorie etter 1940”.

Under punktet ”Språket og kommunikasjonsprosessen” skal studentene lære om kommunikasjonssituasjonen, mål- og mottakeranalyse”. Studentene skal også få øvelse i ”Muntlig framstilling” gjennom ”opplesing og stemmebruk”, ”presentasjoner og rollespill” og ”bruk av visualisering og andre virkemidler”.

Punktet ”Prosjektarbeid” dreier seg om ”prosjektarbeider med dokumentasjon, skriftlig og muntlig presentasjon”. Planen sier at ”Oppgavene kan være norskfaglige, tverrfaglige i forkurset eller linjerelaterte”.

”Målene” fra planen for Norsk som 2.språk som støtter forfatterprosjektet er disse: ”Studentene skal få kunnskap om”: ”Norsk hverdagsliv og kultur”, ”De viktigste sjangrene i skjønnlitteratur og sakprosa”, ”Norsk litteratur med hovedvekt på tida etter 1940” og ”Prosjektarbeid”. De skal ”utvikle ferdigheter i”: ”Å bruke norsk i skriftlig og muntlig kommunikasjon”, ”Å bruke ikt-hjelpemidler”, ”Å strukturere stoff”, ”Å vurdere/kommentere ulike typer tekster”, ”Å tilegne seg informasjon gjennom ulike kanaler”, ”Å planlegge, gjennomføre og presentere prosjektarbeid”. Studentene skal også ”tilegne seg holdninger til”: ”God kommunikasjon i skole-samfunns- og arbeidsliv”.

Under ”Innhold” finner vi momentene: ”Språktrening”, der ”Høytlesing” og ”Gjenfortelling/referat av tekster av ulike sjangrer” er nevnt. Videre er ”Prosjektarbeid” et punkt med ”Prosjektarbeid som gruppeoppgave med dokumentasjon, skriftlig og muntlig presentasjon”. Til slutt under ”Innhold” står det: ”Følgende emner i F0921A Norsk (den ordinære norskplanen): informasjonsheiting og samarbeid, litteratur, språket og kommunikasjonsprosessen, skriftlig framstilling og muntlig framstilling”. Dette utgjør alle punktene fra den ordinære planen med unntak av ”Prosjektarbeid” og ”Sidemål”. Men punktet ”Prosjektarbeid” er på sin side som nevnt over et av punktene også i planen for andrespråksopplæring. Prosjektbeskrivelsen til studentene begrenser seg til å inneholde de punktene som anses som relevante for alle studentene, og ikke de ekstra punktene fra planen for ”Norsk som andrespråk”.

3.7 Museums - og teaterbesøket

Lærerplanen forteller at det skal legges mest vekt på litteratur etter 2. verdenskrig og fra samtida. Men den åpner også for å la studentene lære noe om sentrale

forfatterskap fra tidligere tider. Siden det i 2006 var en hundreårsmarkering for Ibsens død, var det naturlig å legge et besøk til Ibsenmuseet. I forkant av besøket til museet satt vi av tid til å snakke om Henrik Ibsen i klasserommet. Sammen gikk vi gjennom de stykkene studentene kjente til, snakket om eventuelle filmer eller teaterstykker de hadde sett, og om Ibsens liv. Dette gjorde at de var forholdsvis godt forberedt før de skulle oppleve museet. Etter omvisning i Ibsens leilighet i Arbinsgate, fikk de gå i opplevelsedelen av senteret. Her kunne de se filmklipp og høre lydopptak fra NRKs arkiver.

Grunnene til at jeg ønsket at klassen skulle bruke tid på et museumsbesøk var flere. Først og fremst ønsket jeg å øke interessen for Henrik Ibsens forfatterskap, og norsk litteraturarv generelt. Kanskje kunne besøket også stimulere til lesing av mer skjønnlitteratur. Besøket til museet ble foretatt høsten 2006.

Etter en kort samtale med studentene, ble det også bestemt at vi ønsket å finne et teaterstykke som var passende for klassen. Det var frivillig å være med, siden studentene betalte billetten selv. I samråd med klassen falt valget på ”Helten på den grønne øya” av John Millington Synge oppført på Det Norske Teatret. Dette var det stykket som falt best i smak hos studentene etter at jeg hadde presentert mulighetene, og som jeg mente ville passe for et publikum som ikke hadde særlig erfaring med teater. Studentene ønsket en oppsetning med handling og humor, og jeg lot dette avgjøre hvilket stykke vi skulle se, framfor tanken om et drama fra norsk samtid.

4. Undersøkelsen

4.1 Metode og materiale

Prosjektet er et utviklingsprosjekt i egen klasse. Det strakk seg over høstsemesteret 2006, med evaluering i begynnelsen av 2007. Jeg har gjennomført liknende prosjekter før på forkurs, og har oppfattet det som vellykket. Ønsket nå var å få flere formelle tilbakemeldinger fra studentene for å finne ut om prosjektet førte til mer lesing. Materialet for dette prosjektet er de 25 studentenes svar på spørreskjemaer og logger, dybdeintervjuer med tre studenter og egne observasjonsnotater som bla. inneholder muntlige kommentarer fra studentene i timene. Notater om egne timer, hvordan undervisningsopplegg har fungert, hva som har vært vellykka og hva som med fordel kan forandres er foretatt underveis.

Undersøkelsen er kvalitativ, og resultatene vil ikke være representative for alle forkurs av denne typen i landet. Man vil allikevel kunne finne gjenkjennelige momenter fra arbeid med studenter i samme aldersgruppe, uten å kunne generalisere disse.

4.1.1 To logger

For å kartlegge studentenes grad av interesse for å lese, samt deres lesepreferanser, skrev de ved semesterstart høsten 2006, en individuell logg. Jeg ønsket å finne ut om studentene i klassen leste kun aviser og faglitteratur eller om de også hadde erfaring med skjønnlitteratur? Loggen ville bidra i arbeidet med å planlegge undervisningen, og til å sammenlikne svarene fra spørreundersøkelsen etter litteraturprosjektet. Logg er en fin måte å få studentene til å reflektere over eget arbeid på. De sitter alene og tenker igjennom svarene sine. Spørsmålet i den første loggen var: ”Hva leser du?”

I en annen logg skrev studentene ned sine erfaringer knyttet til besøket på Ibsenmuseet, der vi var i september. Spørsmålene i denne loggen var: ”Likte du besøket til Ibsenmuseet?” ”Hvorfor/hvorfor ikke?” Klassen svarte utfyllende på spørsmålene i begge loggene, og svarene ble til god hjelp for undersøkelsen.

4.1.2 Spørreskjema

Etter litteraturprosjektet var det viktig å finne ut hva studentene hadde fått ut av arbeidet med bøkene. Prosjektet ble gjennomført før en lang juleferie, derfor var det hensiktsmessig å bruke noe tid i klassens plenum for å oppfriske erfaringene fra gjennomføringen og framleggingen av prosjektet, før den endelige evalueringen. Deretter diskuterte gruppene fra prosjektet erfaringer om hvordan de likte forfatterskapet de hadde fordypet seg i, og om de kunne tenke seg å lese noe av de andre forfatterne som resten av klassen la fram informasjon om. Dette skulle motivere studentene til å besvare en individuell spørreundersøkelse om deres erfaringer med prosjektet. Studentene besvarte tolv spørsmål, deriblant om hvorfor de valgte forfatterskapet de gjorde, om de likte boka de hadde lest, og om de mente at litteraturprosjektet ga mersmak til lesing av skjønnlitteratur. Klassen besvarte også to spørsmål knyttet til teaterforestillingen ”Helten på den grønne øya” av John Millington Synge.

4.1.3 Dybdeintervjuer med tre studenter

Studentenes svar på spørreskjemaene var ment for å kartlegge utbyttet av litteraturprosjektet og teaterbesøket. For å få ytterligere informasjon, ble det valgt ut tre studenter for dybdeintervjuer på grunnlag av svarene på spørreskjemaene. Ønsket var å få mer innblikk i tankene til en student som ikke var særlig leseorientert før prosjektet, men som ble det. Denne studenten var den eneste som svarte ”helt enig” på utsagnet om han var mer interessert i skjønnlitteratur etter prosjektet. Den andre studenten som ble valgt ut leste ikke skjønnlitteratur før prosjektet, og ble heller ikke

motivert til å lese noe mer i etterkant. Den tredje studenten var en student som følger planen Norsk som andrespråk da det var viktig å få en representant for den gruppen også. Spørsmålene var notert ned på forhånd, men forandret seg noe underveis i intervjuet. Intervjuene følger i sin helhet som vedlegg til oppgaven.

4.1.4 Egne observasjonsnotater fra timene

Viktige observasjoner fra timene hvor vi arbeidet med prosjektet, ble notert ned fortløpende. Dette gjorde jeg for å øke innsikten om i hvilken grad de ulike undervisningsmetodene var formålstjenelige. Samtidig var opplysningene jeg skrev ned en viktig støtte i tolkningen av studentenes logger og svar på spørreskjemaet. Jeg kunne vurdere om svarene på spørreskjemaet stemte med min oppfattelse av studentenes holdninger til prosjektet.

4.1.5 utfordringer og svakheter ved undersøkelsen

Mange forskere hevder det kan være vanskelig å være forsker i sin egen klasse. Man skal fylle to roller og ta den ene hatten på og den andre av. Rita Hvistendahl skriver i sin doktorgradsavhandling *Så langt "vår" diktning tenner sinn i brann- En studie av fire minoritetsspråklige elevers arbeid med norsk litteratur fra perioden 1860-1900* (2000) om den forskende læreren. Hun sier at den forskende læreren må ha både nærhet og distanse til klasserommet og helst kunne veksle raskt mellom de ulike holdningene. Videre mener hun at lærerens engasjement må kunne transformeres gjennom analysen til den utvidede kunnskapen som skal tilbakeføres til klasserommet. Hun hevder at rollene som lærer og forsker på en og samme tid må kunne balanseres mot hverandre. Dette kunne bli en utfordring i mitt prosjekt, som jeg kommer tilbake til i kapittel fem.

Når det gjelder svarene på undersøkelsen og hva studentene har skrevet i loggene, må det tas i betraktning at de kan ønske å være hyggelige, og eller at de vil skrive det de tror er lurt for egen vinnings skyld. Det er en god tone i klassen og studentene er imøtekommende og ønsker å gjøre en god jobb, og ikke minst få gode karakterer. Det

kan altså hende at de har svart mer positivt enn hvordan de egentlig forholder seg. Hovedinntrykket, som jeg også tar opp i kapittel fem, er likevel at de har svart ærlig både i loggene om lesevaner og om Ibsenmuseet og på spørreundersøkelsen etter selve litteraturprosjektet og teaterbesøket.

En svakhet ved denne undersøkelsen, som igjen tas opp i kapittel 5, kan være at det ikke blir foretatt en sammenligning av resultatene i klasse B/C med resultater fra andre undervisningsopplegg i andre klasser eller med mine egne tidligere klasser. Hensikten med undersøkelsen er imidlertid heller ikke å foreta en kvantitativ komparativ analyse av flere undervisningsopplegg, men en kvalitativ undersøkelse av et undervisningsopplegg i en klasse.

En utfordring er at det er frivilling oppmøte i timene. Lærerne fører altså ikke fravær, og i perioder med mange prøver eller innleveringer, kan studentene ønske å jobbe mer med andre fag. Dette var ikke noe stort problem for prosjektet, men det hendte flere ganger at gruppene manglet ett medlem. Dette gjorde at framgangen gikk saktere, og førte også til at studentene fordelte oppgavene seg i mellom istedenfor å samarbeide så mye som opprinnelig var planlagt. Meningen var egentlig at de sammen skulle finne informasjon om forfatteren og at de også skulle diskutere bøkene i gruppa.

En annen utfordring var også at studentene brukte svært ulik tid på å legge fram litteraturprosjektet for klassen. De hadde fått beskjed om at de skulle prøve å holde seg til 20 minutters framføring for hele gruppa. Noen av studentene var veldig ivrige, hadde masse stoff og klarte ikke å begrense tida. Da ble det verre å holde på oppmerksomheten hos publikum. Som lærer måtte jeg stadig minne studentene om tiden de hadde til rådighet.

4.2 Gjennomføring av litteraturprosjektet

4.2.1 Kartlegging av studentenes lesevaner

Allerede den første uka etter studiestart i august skulle studentene skrive ned hva de leser. Alle studentene svarte at de leser aviser, mye på Internett og ellers en del populærvitenskapelige artikler. En student skriver: ”Jeg leser for det meste bare nyheter på nettet som *VG*, *DB*, *IT-avisen* og noen blogger. Det eneste i papirform som jeg leser er *Illustrert vitenskap*, *Nemi* og *Pondus*”. En annen svarte: ”Er ikke noe lesehest! Men leser mye på nettet. Ellers blir det i blant noen blader.” Når det kom til skjønnlitteratur skilte svarene seg svært mye fra hverandre. Noen hadde aldri lest ferdig en hel bok, noen hadde kun lest det de var forpliktet til i skolesammenheng, mens andre hadde lest mange bøker og leser jevnlig. En student svarer ”Jeg har dessverre ikke nok tid til å lese de bøkene som jeg liker, men jeg leser jo ofte aviser, tekst-TV og blader.” En annen student sier: ”Jeg pleier å lese nettaviser. Jeg er ikke så fascinert av romaner.” ”Jeg leser Lars Saabye Christensen. *Halvbroren*. Men tror ikke jeg får tid til å lese den ferdig i år. Ikke ferdig med første kapittel ennå”, sier en av guttene. En annen skriver: ”Jeg leser bil- og mc- magasiner, *Vi menn*, *Donald* og oversettelsesteksten på filmer.” ”Lesing er noe jeg ikke gjør for ofte”, skriver en av de yngste studentene. Videre sier han: ”Jeg har problemer med å få med meg hva jeg leser hvis det blir for tørt stoff. Jeg leser veldig lite.” Ei av jentene sier: ”Jeg har lest en god del bøker. Men det meste er vel fra Margit Sandemo. Det beste er å lese bøker som du lever deg inn i. De trenger ikke være fra virkeligheten.”

Noen sier at de leser litt krim og litt fantasy-bøker. Fantasy-bøkene leser de gjerne på engelsk. En student nevner forfatterne Dan Brown og Erlend Loe, en annen sier: ”Jeg leser en del bøker. Sist på listen er Goethes *Faust* og Manns *Mephisto*. Jeg har også lest mye krim/thriller som Guilliou, Maclean etc.” En annen nevner science-fiction-bøker, fordi science-fiction er hans største hobby.

Som en oppsummering kan man altså si at de fleste studentene i klassen ikke leser mye skjønnlitteratur, men de som leser foretrekker krim og fantasy eller science-fiction-inspirert litteratur. Allikevel er det noen som leser ”tyngre” litteratur innimellom.

4.2.2 Forberedelser til litteraturprosjektet

Selve litteraturprosjektet ble gjennomført høsten 2006. Forarbeidet begynte allerede i august, ved at studentene ble introdusert for punktene om litteratur på læreplanen. Klassen kunne også hente informasjon om prosjektet på Høgskolens læringsportal, Classfronter. Studentene ble spurt om de kjente til norske forfattere som har skrevet fra 1940 og fram til i dag. Sammen hadde vi en idemyldring for å finne fram til forfattere. Jeg trakk fram de forfatterne som jeg kjenner til og mente kunne passe for klassen, men lot det stå helt åpent for studentene å komme med forslag. Alle disse forfatterne hadde skrevet minst tre romaner/novellesamlinger. Dette var et viktig poeng, da de tre gruppe-medlemmene skulle lese hver sin bok. Alle forfatterne jeg trakk fram var kjente navn i mediene, og det var sannsynlig at klassen hadde hørt navnene før. Dette gjorde jeg for at studentene skulle få inspirasjon til å forberede prosjektet. Det var viktig at de begynte å lese, da mange trenger god tid på å lese en roman. I prosjektet skulle studentene altså helst jobbe tre og tre sammen med ulike verker av den samme forfatteren. For eksempel kunne en gruppe velge deler av forfatterskapet til Lars Saabye Christensen. Studentene skulle sammen legge fram informasjon om forfatteren og forfatterskapet for klassen, deretter skulle hver enkelt student fortelle om den boka de har lest og lese et lite utdrag. Grunnen til at de skulle jobbe i grupper var flere. De skulle ha muligheten til å hjelpe hverandre underveis og det var det mest praktiske med tanke på framføring, siden to eller tre skulle lese bok av samme forfatter. Hver gruppe skulle også lage et hefte med opplysninger om forfatteren og bøkene, som skulle kopieres til resten av klassen.

4.2.3 Valg av forfatterskap til litteraturprosjektet

I september ble forfatterskapene fordelt til prosjektet. Klassen ble spurt om hvem som kunne tenke seg å lese noe av den enkelte forfatteren, og de meldte seg en og en til fordyping i forfatterskapene vi sammen hadde kommet fram til tidligere. Noen av studentene lurte på om det var lov å lese bøker på engelsk eller bøker oversatt til norsk. Det ble presisert at det var et prosjekt om norske forfatterskap.

Mange av studentene hadde få litterære preferanser og de ønsket at jeg hjalp til å finne både en forfatter og forslag til ei bok å fordype seg i. Noen ønsket å ta letteste utvei ved å velge ei bok de hadde lest tidligere og gjerne en bok de allerede hadde jobbet med. Studentene ble oppmuntret til å lese ”noe nytt”. Det virker som de aller fleste har fulgt dette rådet, selv om det ikke er mulig å si med sikkerhet. Flere enn de forfatterne som ble valgt, var foreslått, så det var mange å velge mellom. Kjell Hallbing var den eneste av de valgte forfatterne som ikke var foreslått av læreren.

Innen utgangen av denne uka skulle hver enkelt student i samarbeid med meg avklare hvilken bok eller novellesamling de skulle lese. Dette ble avtalt rett før ”forelesningsfri uke”, i uke 40, så studentene kunne bruke tiden de ellers ville bruke på oppgaver tilknyttet norskundervisningen til å lese denne uka. Forfatterne vi valgte sammen var Erlend Loe, Lars Saabye Christensen, Jens Bjørneboe, Jo Nesbø, Lars Saabye Christensen, Jon Bing og Tor Åge Bringsværd, Kjell Hallbing, Kjell Askildsen, Tove Nilsen og Gunnar Staalesen.

Studentene som følger planen for Norsk som andrespråk hadde utfordringer med å finne en roman eller en novellesamling. De uttrykte at det var vanskelig. Sammen snakket vi om forslag til litteratur, hva de hadde lest tidligere og hvilke temaer de synes var interessante. De to jentene valgte seg hver sin bok av Tove Nilsen. Hun ble foreslått blant annet fordi hun er en forfatter jeg trodde ville være lett å forstå. To av guttene ønsket å lese noe historisk, gjerne en kriminalroman. Jeg foreslo Gunnar Staalesen. Den siste gruppa besto av to studenter, der spesielt den ene er filosofisk orientert. Jeg tenkte Kjell Askildsens forfatterskap ville være noe for ham og foreslo

Thomas Fs siste nedtegnelser til allmennheten, en novellesamling som i mine øyne er forholdsvis lettlest. Det skulle senere vise seg at denne novellesamlingen falt i smak hos studenten, han ga boka terningkast fem.

Problemet for studentene med Norsk som andrespråk er å forstå de språklige virkemidlene i tekstene og ikke minst den kulturelle konteksten. De mestrer bedre saklig litteratur. Siden disse studentene har to ekstra timer norsk i uka sammen, mente vi det var mest praktisk at de dannet egne grupper. I disse to timene kunne vi ta opp eventuelle problemer med prosjektet.

4.2.4 Underveis i litteraturprosjektet

Tidlig i arbeidet med litteraturprosjektet ble alle studentene i klassen ofte spurt om de var kommet i gang med bøkene og om de likte dem. Studentene ble oppfordret til å bytte bok om den overhodet ikke falt i smak. Meningen var å friste dem til videre lesing og interesse for skjønnlitteratur, noe jeg mente ville være mindre sannsynlig hvis de fikk en dårlig opplevelse med boka de valgte. Tanken var at denne boka kunne være avgjørende for videre litterære opplevelser for den enkelte. Det var spennende nå å se om studentene kanskje ikke ønsket å lese noen flere bøker i løpet av de første årene, eller om prosjektet nettopp ville være starten på noe nytt.

Mange av studentene leste boka de hadde valgt i høgskolens forelesningsfrie uke i september. Ellers brukte de fritida på å lese ferdig. Noen studenter ventet så lenge de kunne med å lese, siden de ikke hadde noe ønske om å fordype seg i ei bok. Jeg minnet dem hele tiden på arbeidsbeskrivelsen som lå på Høgskolens læringsportal Classfronter, og svarte på oppklarende spørsmål til denne. Studentene var svært opptatt av å gjøre arbeidet på den riktige måten. I november satt vi av to uker, 16 skoletimer, til å jobbe med prosjektet i norsktimene. I disse timene observerte jeg at de fleste av studentene satt aleine for å forberede det de selv skulle legge fram om boka de hadde lest og sitt bidrag til det lille heftet om forfatteren som hele klassen skulle få. De brukte mye Internett, der de hentet informasjon om forfatteren, hvilke bøker forfatteren hadde skrevet og informasjon om boka de hadde lest. Mange av

studentene var også opptatt av å finne gode bilder til framvisningen på Power-Point. Studentene jobbet deretter sammen i gruppene med å sammenfatte stoffet de hadde funnet. De benyttet klasserommet eller pc-rommet til arbeidet. Jeg fikk inntrykk av at motivasjonen hos studentene var god, og at de syntes dette var et tilfredsstillende arbeid. De gjorde boka og stoffet om den til sitt eget.

Studentene sammenfattet forfatterprosjektet i de respektive gruppene. De forberedte gangen i framføringen og laget innholdet i heftet. Dette heftet skulle kopieres til resten av klassen og deles ut før framføringen. Poenget med heftet var at de andre studentene skulle få noe håndfast å beholde etter prosjektet var ferdig, og at heftet med tekst og bilder skulle innby til å sitte igjen med mer informasjon om forfatteren og muligens føre til et ønske om å lese en av bøkene i ettertid.

Underveis i arbeidet med prosjektet fikk jeg interessante kommentarer fra flere av studentene. 7.11.2006 hadde jeg feks en samtale med en av studentene om boka han holdt på å lese, som var *Oslo 2084* av Jon Bing og Tor Åge Bringsværd. Jeg spurte om han var godt i gang, noe han bekreftet at han var. Han tok fram boka, og fortalte at han mente Bing og Bringsværd hang litt etter i datateknologien, da han viste et utdrag fra boka med en e-postutskrift han mente var skrevet på en foreldet måte. Dette synes han var interessant siden Bing er professor i informatikk, og han selv er utdannet driftsoperatør innen IKT. Denne kommentaren fikk meg til å tro at studenten i hvert fall hadde valgt en bok han hadde interesse for, en slutning som skulle vise seg å være feil etter å ha lest svarene på spørreskjemaene. Denne studenten ble valgt ut til dybdeintervju, som kan leses i sin helhet i vedlegg 4.

Den 8.11.2006 fikk jeg et spørsmål av en annen av studentene som satt og jobbet med prosjektet. Han spurte meg om jeg hadde lest *Volvo Lastvagnar* (av Erlend Loe). Jeg fortalte jeg hadde den på lydbok og at den var å anbefale. Han sa han ville lese mer. Han var fascinert av Erlend Loe. Boka han hadde valgt til litteraturprosjektet var *Doppler*, en bok han likte ”skikkelig godt”.

Da tida nærmet seg for å legge fram prosjektet, var studentene i noen av gruppene opptatt av at jeg ikke skulle få vite hvordan de ville gjøre dette. Framføringene skulle være en overraskelse for meg og klassen. Det var tydelig at noen av gruppene hadde valgt en kreativ framføring.

4.2.5 Framføringene av litteraturprosjektet

I slutten av november startet framføringen av litteraturprosjektene i klasse B/C. Det var satt av to uker til dette. Det var i utgangspunktet meningen at gruppene skulle få 20 minutter til disposisjon, noe som viste seg å bli litt lite for noen grupper. Noen av studentene hadde svært mye stoff om boka og forfatteren, og ville nødvendigvis unnlate å legge fram noe av arbeidet de hadde gjort. Som nevnt tidligere måtte jeg til stadighet minne om tida som var satt av, og at det var viktig for tilhørerne at framføringene ikke ble for lange. I ettertid ser jeg at studentene kanskje skulle fått litt mer tid til rådighet.

De fleste gruppene hadde forberedt Power Point-presentasjoner, og valgte å dele på å si noe om forfatteren og forfatterskapet først, før hver enkelt student fortalte om sin bok og leste et kort utdrag fra boka som de ønsket å dele med klassen. Noen av gruppene gjorde også noe kreativt ut av framføringen, for eksempel å lage et intervju med den aktuelle forfatteren, spille musikk eller vise et filmklipp. Dette var til stor begeistring for resten av klassen. Framføringen som falt best i smak hos klassen var om Jo Nesbø. En av studentene i gruppa hadde kledd seg ut som Nesbø, og svarte på spørsmål om forfatterskapet sitt som de to andre studentene i gruppa stilte. Etterpå leste studenten et utdrag fra en av krimbøkene sine i et klasserom fullt av telys som skapte god stemning.

De aller fleste studentene viste bra engasjement under presentasjon av forfatteren og boka eller novellesamlingen de hadde lest. Veldig mange ønsket også å anbefale boka til resten av klassen. Alle gruppene leverte et hefte med informasjon om forfatteren og

forfatterskapet. Heftet var grundig gjennomarbeidet, og man så at studentene hadde gjort sitt beste for at det skulle være ryddig og fint. Noen grupper var det enkelt å forsvare å gi samme karakter på arbeidet, mens det til andre måtte gis individuelle karakterer. Alle fikk en skriftlig vurdering av hva som var bra arbeid med framføringene og hva som med fordel kunne vært gjort annerledes. Prosessen underveis ble ikke tatt med i karaktergrunnlaget, siden det var vanskelig å følge opp flere av gruppene, da de hadde arbeidet mest hjemme.

5. Resultater og drøfting

5.1 Resultater

5.1.1 Studentenes erfaringer med litteraturprosjektet

Studentene fikk utdelt et spørreskjema etter litteraturprosjektet. Hensikten med dette var å finne ut hva de hadde fått ut av prosjektet. Spørreskjemaet finnes som vedlegg nr 2. Klassen tok seg svært god tid til å svare på de tolv spørsmålene. Det er interessant å se at studentene husker tittelen på mange av bøkene, selv etter en måneds juleferie. Det må bety at de har fått med seg mye av framføringene. På en annen side kan det være fint at vi tok denne oppsummeringen en stund i ettertid, da klassen på nytt blir minnet om bøkens verden. De fleste studentene svarte utfyllende på spørreskjemaene, noe som sørget for et solid datamateriale.

Nedenfor vil de spørsmålene som viste seg viktigst i forhold til problemstillingen presenteres. Flere av spørsmålene er koblet sammen i grupper i forhold til hva de spør om. Den første gruppa med spørsmål knytter seg til utbyttet av litteraturprosjektet. Jeg har valgt å slå sammen disse tre spørsmålene siden det viste seg at hvor godt de likte boka hadde stor sammenheng med hvor godt de likte prosjektet. Jeg ønsket å finne ut om prosjektet kunne stimulere til videre lesing, og hvordan boka studentene hadde valgt falt i smak hos dem. Spørsmålene var disse:

Spørsmål 10: "Hvor enig er du i dette utsagnet? Jeg er mer interessert i å lese skjønnlitteratur etter dette prosjektet", spørsmål 3: "Hvis du skulle gi boka et terningkast fra 1-6. Hva ville du gi?", spørsmål 4: "Hva er begrunnelsen for terningkastet", spørsmål 5: "Kunne du tenke deg å lese flere bøker av denne forfatteren" og spørsmål 6: "Hvorfor/hvorfor ikke?"

Spørsmålet som knytter seg mest til studentenes utbytte av prosjektet var: "Hvor enig er du i dette utsagnet? Jeg er mer interessert i å lese skjønnlitteratur etter dette

prosjektet”. Her skulle studentene krysse av for et av disse svaralternativene ”helt uenig”, ”uenig”, ”litt uenig”, ”litt enig”, ”enig” eller ”helt enig”. Heretter vil svaralternativene markeres med fet skrift i begynnelsen av avsnittene for å gjøre teksten mer lesevennlig.

Ni av studentene svarte at de var litt enige, sju var enige og en var helt enig. På den motsatte siden av skalaen var to studenter litt uenige, en var uenig og fire var helt uenige. En av studentene var usikker på om han var litt enig eller litt uenig. (To av studentene som var med i prosjektet sluttet på forkurset til jul, og var kun med på prosjektet og ikke evalueringen.) Alle svaralternativene ble altså brukt. I ettertid er det lett å se at dette spørsmålet skulle vært belyst med et ”begrunn valg av svaralternativ”.

En av studentene som svarte **helt uenig** sier i spørreundersøkelsen: ”Er ikke noe spesielt glad i å lese bøker. Har kun lest de bøkene jeg har måttet lese. Ser ikke det store poenget i å lese bøker”. Han ønsker ikke å lese noe mer av den forfatteren han valgte på prosjektet og heller ikke noe av de andre forfatterne som ble presentert. Allikevel velger han å gi boka han leste terningkast fem fordi at ”handlingen var helt grei”. Denne studenten er kanskje den mest negative til boklesing og vi ser altså at han i hvert fall foreløpig ikke har blitt stimulert til å lese noe mer etter prosjektet. Han forteller om de andre foredragene: ”Når det ble holdt foredrag så var det flere bøker jeg synes hørtes interessante ut, men det blir med det”. En annen sier: ”Har ringet rundt ”helt uenig” fordi jeg fra før av allerede var meget interessert i å lese skjønnlitteratur. Og har derfor ikke blitt mer interessert. Skala på 0 til 10 så var jeg på 9 og er der fortsatt.” Dette er for øvrig en av de eldste studentene i klassen.

Studenten som sier seg **uenig** i at prosjektet ga mersmak til skjønnlitteratur, ga boka hun leste en firer, med begrunnelsen at

...det er en bok som passer for meg. Den er om fremtiden, og ting er ikke helt som i dag. Men samtidig skjer handlingen i xxx sånn at man kjenner seg igjen. Et minus (og pluss) er at det i boken er utdrag fra aviser, nyheter, radio, TV osv. Dette gjør at man kan tenke seg bedre hvordan det ser ut, men man blir distraheret av at man plutselig må hoppe ut av handlingen i novellen for å lese dette.

På spørsmålet om hun vil lese mer av denne forfatteren svarer hun: "...mest sannsynlig ikke dette semesteret, har ikke tid til det." Hun hevder å ha lest noen bøker av Jo Nesbø tidligere. Grunnen til valg av sistnevnte forfatter er: "Interessante bøker. Kan drømme meg bort." I loggen før prosjektet skriver hun: "Det beste å lese er bøker som du lever deg inn i. Trenger ikke å være fra virkeligheten".

To studenter svarte at de var **litt uenige** i at de ble mer interessert i å lese skjønnlitteratur etter prosjektet. Den ene av studentene ga boka fire til fem i terningkast med begrunnelsen at det var en fengende bok som var vanskelig å legge fra seg. Han vil lese en annen bok av samme forfatter og kunne i tillegg tenke seg å lese noe av Erlend Loe, selv om andre forfattere som ikke ble presentert i klassen "kommer foran". Det kan virke som denne studenten har en del leseerfaring. I loggen før prosjektet skriver han: "Jeg leser for det meste aviser og magasiner. En bok kan også forekomme". Den andre studenten som sa seg litt uenig i at prosjektet økte lysten til å lese gir boka fem i terningkast. Han skriver: "Det var en god bok med mye spenning og uventede vendinger". Videre sier han: "Har ikke den "sperra mot norske forfattere som jeg hadde før, men tror nok at jeg må bli "tvunget" til det hvis jeg skal lese en av de andre bøkene"(som ble presentert av de andre gruppene). I loggen skrev denne studenten at han leser mest krim/action-bøker og at han nettopp har begynt å lese en fantasybok på engelsk.

Ni av studentene var litt enige i utsagnet. De fleste av disse ville gi boka de leste i prosjektet terningkast fire eller fem, mens en ga terningkast seks. Eksempler på begrunnelser er: "Den var fengende, morsom og omhandlet interessante temaer. Jeg må lese oppfølgeren. Har lyst til å finne ut hva som skjer videre med Doppler. Boken var bare første del." Denne studenten svarte i loggen at han leser noe bøker i fantasy- og science-fiction- sjangren. En annen student skriver:

Hans måte å se verden på er en helt annerledes og uvanlig måte. Det vil si at han analyserer hendelser fra en helt spesiell vinkel. Jeg vil gjerne møte fremmede tenkemåter. Og selv om jeg ikke forsto alt som jeg leste i hans bok, skjønte jeg litt om hans tankegang.

I loggen skriver han at han ikke har tid til å lese de bøkene han liker, men at han ofte leser aviser, tekst-TV og noen blader. Jenta som gir seks mener: ”Det var spenning hele veien og ingen løse tråder. Liker også det at en blir kjent med karakterene i boka, slik at man blir mer følelsesmessig engasjert.” Hun ønsker å lese flere bøker av Jo Nesbø fordi:...”jeg har lyst til å vite hvordan det går videre med hovedpersonen og fordi det var en bra bok, så jeg regner med at de andre også er like spennende”. I loggen forteller hun: ”Er litt halvdyslektisk, leser veldig sakte. Jeg leser litt aviser, Aftenposten, VG, Dagbladet. Liker å lese krimbøker, og når jeg har tid, morsomme bøker, men har en lei tendens til å sovne.”

En av studentene som var litt enig i at litteraturprosjektet ga mersmak til lesing ga boka terningkast tre med begrunnelsen:

Synes boka var ok. Fortellingene var veldig lettleset. De var ikke så spennende at man måtte lese videre. Man grublet ikke over dem etter man var ferdig å lese. Personene i boken var heller ikke spennende. Det positive med boken var at fremtiden var veldig godt beskrevet. Det er godt mulig at fremtiden vil bli som den er beskrevet i boken.

Han skriver videre at det er sjelden han leser bøker.

Når jeg gjør det skal boken være veldig høyt anbefalt. Grunnen er fordi jeg prioriterer fritiden min annerledes. Liker å være sosial, trene, mye lekser osv. Når jeg først har tid, føler jeg det er lettere å slappe av med en film. Det hender jeg leser før jeg legger meg, men det er da som sagt en høyt anbefalt bok.

Om han skulle lese en bok av en av de andre forfatterne det ble fortalt om, sier han at det måtte blitt Ingvar Ambjørnsen eller Jo Nesbø.

En annen student som svarte litt enig gir boka terningkast to. Han hevder:

Etter utsagn om at Bjørneboe er en av de viktigste norske forfatterne gjennom tiden, ble forventningene, om ikke skrudd til himmelen, i hvert fall trukket mot det positive. Men etter å ha lest boken kan jeg med enkelhet si at de ikke ble innfridd. Sitter igjen med et inntrykk av at Bjørneboe prøver iherdig å være kontroversiell (en slags Marilyn Manson), noe som gjør boken mer ubehagelig enn underholdende å lese.

Han kunne heller tenke seg å lese noen av krimbøkene som ble presentert, for eksempel Jo Nesbøs bøker på grunn av: ”God omtale av de andre elevene, samt at jeg liker krim.” I loggen skriver han: ”Siste jeg leste var *Wonderboy*. Husker ikke forfatter, men han var norsk.”

Seks studenter sa seg **enige** i at de ble mer interessert i å lese skjønnlitteratur etter prosjektet. En av studentene skriver: ”Boken er godt skrevet. Den er veldig realistisk og filosofisk.” Ellers kunne han tenke seg å lese mer av Ingvar Ambjørnsen. I loggen skriver han at han leser en del filosofi, dikt og noveller. En annen skriver: ”Bra spenningskurve. Klarte ikke legge fra meg boka. Har lyst til å lese *23-salen*, *Siste revejakta* osv. Jeg likte veldig godt måten han skrev på. Og han skriver om interessante temaer.” Av de andre forfatterne som ble presentert kunne han tenke seg å lese *Halvbroren* og *Beatles* av Lars Saabye Christensen. Han kunne også tenke seg å lese flere bøker av Erlend Loe. ”Det virker som disse forfatterne skriver på en måte jeg vil like. Temaene virker også som god lesing.” Denne studenten skriver i loggen før prosjektet at han leser bøker ”i rykk og napp”.

En student skriver: ”Boka hadde en jevn ”driv” hele tiden, til tross for at den egentlig ikke handlet om så mye. Spennende å få høre at det ikke bare er en selv som får litt rare innfall i blant.” Denne studenten leser en del på fritida. En annen student gir boka tre i terningkast. Han skriver:

Boka var helt ok, men den var ikke så spennende som jeg hadde håpet. Den var lettlest og hadde gode personskildringer, men den manglet overraskende elementer. Jeg tror Ambjørnsen har skrevet bedre bøker, og jeg liker måten han skriver på.

Ellers ønsket denne studenten å lese *Halvbroren* av Saabye Christensen og *Naiv Super* av Erlend Loe. Før prosjektet skrev han at han leste noe skjønnlitteratur, i tillegg til sakprosa og aviser. En av studentene med norsk som andrespråk gir boka han leste en firer, og mener det er ”fordi han skriver interessant og jeg lærer norsk av bøkene hans.” I loggen skriver han at han leser mest blader og aviser.

En student mener at han er **helt enig** i at han er mer interessert i skjønnlitteratur etter prosjektet. Han gir boka han leste seks på terningen og legger til ”uten noe å sammenlikne med. Lettlest. Gode beskrivelser av folk, omgivelser og følelser.” Han vil lese oppfølgeren til Beatles for å ”finne ut hvordan det går med folka”. Dessuten vil han lese om Harry Hole (Jo Nesbø) når han får tid. På spørsmålet om hva han leser, skriver han i loggen: ”aviser”

Oppsummering

Vi ser altså at på spørsmålet om hvor enig studentene er i at litteraturprosjektet har motivert er svarene spredt fra ”helt enig” til ”helt uenig”. Svaralternativet som ble mest brukt er ”litt enig”. Dette kan muligens virke som et trygt svaralternativ for studentene. De er positive, men ikke overveldende positive. Alle studentene unntatt en, har klart å velge ett av alternativene. Kun en student var usikker på om han var litt enig eller litt uenig. Svarene på dette spørsmålet knytter seg til om studentene har lest noe før eller ikke. Flere av studentene mente de leste en del fra før, og at motivasjonen ikke økte ytterligere. Nesten alle har gitt terningkastene fire eller fem. Studentene var svært positive til bøkene. Begrunnelsen for terningkastet er ofte at boka var spennende eller at den hadde et såkalt jevnt driv som gjorde at de ønsket å lese videre.

Den neste gruppa med spørsmål er knyttet sammen fordi spørsmålene dreier seg om studentenes forhold til de andre forfatterskapene og bøkene som ble presentert. Målet var at de andre studentenes framføringer skulle bidra til interesse for andre forfattere.

Spørsmål 7: ”Kunne du tenke deg å lese bøker av noen av de forfatterne du hørte om gjennom de andre studentenes foredrag?”, spørsmål 8: ”Hvilke forfattere og bøker?” og spørsmål 9: ”Hvorfor?”

Tre av spørsmålene på spørreskjemaet er: ”Kunne du tenke deg å lese bøker av noen av de forfatterne du hørte om gjennom de andre studentenes foredrag? Hvilke forfattere og bøker? Hvorfor?” Håper mitt var at studentene kunne motivere hverandre gjennom foredragene sine, og det var derfor viktig at klassen viste entusiasme ved framføringene sine. De mest populære forfatterne viste seg å være Lars Saabye Christensen, Erlend Loe, Ingvar Ambjørnsen og Jo Nesbø. Det var disse forfatternes bøker flest ønsket å lese. Begrunnelsen studentene gir, varierer. ”Husker ikke hvorfor, men fikk et godt inntrykk”, sier en og viser til *Doppler* av Erlend Loe. En annen nevner Ambjørnsens *Innocentia Park* og Bing og Bingsværds *Oslo 2084*. Han skriver: ”Presentasjonen av dem, ga meg et lite innblikk i hva de omhandlet og jeg fant temaene interessante.” Ei av jentene uttaler:

Erlend Loe: Naiv Super, Doppler. Ingvar Ambjørnsen: Hvite niggere, Den mekaniske kvinnen. Lars Saabye Christensen: Halvbroren, Beatles. Det er bøker jeg har hatt lyst til å lese fra før, men aldri har fått somla meg til. Og den lysten bare økte etter å ha hørt på foredragene.

En annen student skriver: Ingvar Ambjørnsen og Jo Nesbø sine bøker virket interessante. En student trekker inn klassisk litteratur i tillegg:

Ingvar Ambjørnsen: Elsk meg i morgen, har jeg lest og kunne tenke meg å lese noe mer i fra han, Har ikke bestemt hvilken bok. Skal også lese noe fra B.Bjørnson, men han er ikke nevnt her. Ambjørnsen: Fordi han er Ambjørnsen. Bjørnson: Må jo ha lest litt om våre eldste forfattere/diktere også.

En av studentene sier han ikke ble inspirert av de andre foredragene: ”Selv om det var noen fine framføringer, var det ingen av bøkene som jeg følte trang til å lese. Jeg følte at ingen av de presenterte bøkene var spennende nok til å lese.” Allikevel nevner mange at det var gode foredrag, og vi ser at god omtale av de andre i klassen, for mange, førte til lyst til å lese de ulike bøkene. Et interessant utsagn er: ”Det måtte vært en bok av Ingvar Ambjørnsen eller Jo Nesbø. Fordi forfatterne ser ut til å skrive bøker som de fleste liker. Og som fikk meg interessert. Det kan også være foredragsholderen som gjorde en god jobb.” Det er tydelig at entusiasmen til de andre foredragsholderne i klassen var veldig viktig for tilhørerne.

Det var interessant å finne ut om det var noen forskjeller i svarene mellom guttene og jentene i klassen. De fire jentene i klassen svarte ikke ulikt guttene i loggene eller på spørreskjemaet. På spørsmålet om de mente litteraturprosjektet gjorde dem mer interessert i å lese skjønnlitteratur svarte ei av jentene ”uenig”, to svarte ”litt enig” og ei svarte ”enig”. Ikke alle likte å lese bøker, ei av jentene skriver: ”Jeg pleier å lese nettaviser. Jeg er ikke så fascinert av romaner.” Hun gir allikevel boka hun leste terningkast fire, sier at hun har lyst til å lese flere bøker av samme forfatteren og på spørsmålet om hun vil lese noe av de forfatterne de andre i klassen fortalte om svarer hun: ”Selvfølgelig!”. Ei av de andre jentene skrev, som nevnt tidligere, i starten av året: ”Jeg leser aviser, Aftenposten. VG, Dagbladet. Liker å lese krimbøker, og når jeg har tid morsomme bøker, men har en lei tendens til å sovne.” Hun gir boka seks i terningkast med begrunnelsen: ” Det var spenning hele veien og ingen løse tråder. Liker også at en blir kjent med karakterene i boka, slik at man blir mer følelsesmessig engasjert”. Hun som svarer at prosjektet ikke stimulerte til å lese mer, sier hun har lest en god del bøker. ”Men det meste er vel fra Margit Sandemo. Det beste er å lese bøker som du lever deg inn i. Trenger ikke å være fra virkeligheten”, mener hun. Vi kan altså ikke se noen store kjønnsforskjeller i svarene, selv om det selvfølgelig er et altfor lite antall å trekke slutninger av.

Oppsummering av svarene fra spørreskjemaet om litteraturprosjektet

Man kan se klart ut fra svarene på spørreskjemaene at de som leste mye skjønnlitteratur fra før, ikke synes prosjektet gjorde dem mer interessert, mens de som leste litt ble mer motivert. Av de som nesten aldri leste skjønnlitteratur varierer motivasjonen etter prosjektet. Noen har fått øynene opp for en ny verden, men to studenter lar seg rett og slett ikke rokke. De har ikke lyst. De har ingen interesse for å lese bøker. Den ene studenten gir boka to i terningkast, mens det interessante er at den andre gir boka fem. Han sier: ” Handlingen var helt grei.” Men han vil ikke lese flere bøker av forfatteren fordi: ”...jeg har ikke noe lyst til å lese bøker.”

5.1.2 Studentenes erfaringer med teaterbesøket

To av spørsmålene på spørreskjemaet dreide seg om teaterbesøket på Det Norske Teatret. Disse var, *spørsmål 11: "Likte du teaterbesøket?"* og *spørsmål 12: "Bidro det din interesse for å lese bøker?"* Teatertykket vi så var "Helten på den grønne øya" av den irske forfatteren John Millington Synge. Det var selvsagt frivillig å være med, siden studentene betalte billetten selv, men de aller fleste valgte å bli med. På spørsmålet om de likte teaterbesøket svarer de fleste studentene at de gjorde det. "Ja, det var gøy," hevder en. Mens en annen skriver: "Ja, hadde 38,5 i feber, så jeg orket ikke mer etter første akt, men det var morosamt så lenge jeg orket". "Absolutt, det var flotte greier. Fikk mersmak. Litt vrient å forstå dialekten til tider, men generelt bra!!", mener en tredje student. "Det var hyggelig. Stykket passet til det jeg liker å se på. Tror ikke jeg hadde likt å se *Et dukkehjem* for eksempel". Et annet utsagn er: "Teaterbesøket var moro, og må gjentas."

Noen få synes allikevel stykket ikke helt falt i smak. En skriver: "Til en viss grad." En annen: "Synes ikke teaterstykket var veldig bra. Men var morsomt å ha opplevd det. Tror det var litt spesielt. Dro mest for den sosiale biten av det." En tredje student skriver: "Teateret var ganske bra, men det at alle pratet nynorsk trakk ned." En annen uttalelse er: "Til en viss grad, kunne tenke meg en større produksjon."

Det siste spørsmålet på spørreskjemaet var: "Bidro det til din interesse for å lese bøker?" Her er det mange studenter som ikke kunne se noen kopling mellom teateret og det å lese bøker. En student svarer: "Klarer ikke å se noen kopling da dette er to vidt forskjellige underholdningsformer." En annen svarer: "Nei, men jeg fikk lyst til å se mer teater." En tredje skriver: "Nei, det bidro for min interesse for å se teater." "Litt til å lese mer utenlandske bøker, men nesten ikke nevneverdig," svarer en. Et interessant svar er: "Det bidro ingenting for min interesse til å lese bøker. Lesing av bøker er noe man må finne ut av selv om man har lyst til eller ikke." Denne studenten mener altså at ingen kan overtale han, motivasjonen må han finne i seg selv.

En student svarer slik en lærer kan ønske seg: ”Teaterbesøket bidro til å øke min interesse for teater som i utgangspunktet var på et solid nullnivå.” En annen svarer: ”Teaterbesøket? Nei, har alltid likt å lese fra jeg var liten, ble sendt til skolepsykolog fordi jeg leste *Snorres kongesaga* i 2. klassen. Også fordi jeg påsto at Gud ikke kunne leve i verdensrommet for der er det ingen atmosfære.” En av studentene sammenlikner teateret med film, og skriver: ”Mulig det, men kan ikke akkurat si det. Har sett filmer der jeg har tenkt jeg skulle lese boka, men har ikke gjort det.” Som en oppsummering kan man altså konkludere med at teaterbesøket førte for de fleste til økt interesse for å oppleve teater, men ikke for å lese flere bøker. Det var ikke forventet at teaterbesøket skulle stimulere veldig til økt leselyst i første omgang. Teaterbesøket var ment å inngå i litteraturundervisningen, siden det er en dramatisk tekst som framføres. Skulle jeg orientert meg mer mot læreplanen, burde jeg selvsagt valgt et stykke fra en norsk samtidsforfatter. Men av valgmulighetene jeg hadde, ble det altså ”Helten på den grønne øya” fordi dette er ett stykke med humor, handling, dans og musikk, noe studentene la vekt på var viktig for at de skulle like det.

5.1.3 Studentenes erfaringer med Ibsenmuseet

Besøket til Ibsenmuseet ble veldig vellykket. Mange av elevene uttrykte at de aldri hadde kommet til å dra dit alene, men at det var fint å bli tatt med. En elev utbrøt også at han ikke visste det var sånn å være på museum. Han hadde aldri vært på noe museum før, fortalte han. Mange var imponert over museets arbeid med å skaffe tilbake møbler fra fjern og nær og over detaljer i leiligheten. Målet med turen var at studentene skulle føle en tilknytning til vår kulturarv ved å være tilstede i noe av den, samtidig som de skulle få opp øynene for muligheten ved å gå for å se et av Henrik Ibsens dramaer på teater, se en filmatisering eller lese et av stykkene.

Studentene fattet stor interesse for håndverksmessige løsninger i leiligheten, i tillegg til nye tekniske løsninger i opplevelsessenteret. Samtidig ble mange fascinert av

historiene rundt Henrik Ibsens liv. Etter besøket til museet skrev studentene en logg om erfaringene de hadde.

Studentene fikk tre spørsmål de skulle svare på i loggen etter museet. Disse var: **”Var museumsbesøket interessant? Hvorfor/hvorfor ikke? Fikk du lyst til å se Ibsens teaterstykker eller lese noe han har skrevet?”** De aller fleste studentene syntes besøket på Ibsenmuseet var interessant. Tilbakemeldingene var overraskende positive. Studentene svarer svært utfyllende i loggene sine. Et eksempel er:

Besøket på Ibsenmuseet var overraskende interessant. Opplevelsen av å gå der en av Norges store navn levde og døde var ganske sterk, og man fikk en følelse av at mye stort hadde skjedd i den leiligheten. Det faktum at man har hentet inn igjen mye av hans originale møbler gjorde opplevelsen sterkere. Guiden gjorde en god jobb med å fange oppmerksomheten til gjestene og gjorde besøket til en minneverdig opplevelse. En siste ting som må sies, Henrik Ibsen hadde sans for kule gardiner om det finnes noe slikt. En bra tur som bør gjentas for fremtidige klasser.

Han skriver ikke noe om at han vil lese noe av Ibsen. En annen skriver: ”Jeg fikk ingen umiddelbar trang til å se eller lese noe av Ibsen. Fikk ingen informasjon om hva stykkene handlet om.” En annen sier at historiene om Ibsen var så imponerende at han vil lese at av stykkene hans. En student skriver: ”Jeg synes turen var vel verdt pengene. Det var veldig lærerrikt. Tror ikke jeg kommer til å lese Ibsen, men heller se et av stykkene hans.” Svarene varierer sterkt. Et svar lyder som følger: ”Jeg fikk ikke lyst til å se eller lese om noen av hans verker, men det har vel noe med mine interesser å gjøre. Jeg er for så vidt veldig lite interessert i teater og bøker.” En annen sier:

Jeg synes det var helt ok å dra på Ibsenmuseet. Jeg forventet ikke så mye av det pga jeg ikke er så interessert. Jeg kommer ikke til å lese noe av han, men håper vi får tatt en tur på teater for å få sett et stykke. Mannen var tross alt en veldig god representant for Norge, så da er det greit å vite litt siden jeg er norsk.

En av studentene med norsk som andrespråk sier: ”Jeg har lyst til å se på hans teaterstykker og lese noe av ham.”

Oppsummering

Ut fra studentenes utsagn kan man si at de aller fleste altså likte besøket til Ibsenmuseet, de var svært opptatt av det praktiske og tekniske ved leiligheten, men også historiene omkring Ibsens liv og virke. Noen kunne tenke seg å se et av stykkene hans på teater, men en del var derimot skeptiske til å lese et av stykkene han har skrevet. Studentene så også nytten ved å vite noe om Henrik Ibsen. Et utsagn fra en av studentene var: ”Ibsen er et ikon på drama, om ikke det er en plikt, så ser jeg på å få kunnskap via teater, bøker og filmer som viktig.”

5.1.4 Tre studenters uttalelser gjennom dybdeintervjuer

Spørsmålene jeg stilte til de tre studentene i dybdeintervjuene varierte noe i forhold til hva de svarte på spørreskjemaet og i loggene, men temaene var de samme. De første spørsmålene dreide seg om de leste noen bok for øyeblikket, og om valg av denne hadde noen sammenheng med litteraturprosjektet. Flere spørsmål var knyttet til arbeidet med forfatterskapet, samarbeidet i gruppene og utbyttet av framføringene. En del spørsmål handlet om motivasjon for å lese. Til slutt stilte jeg spørsmål knyttet til besøket på Ibsenmuseet og Det Norske Teatret.

Intervju med Ivar 28 år

Studenten jeg kaller Ivar ble valgt ut til intervju fordi han helt tydelig ga uttrykk for at han fikk leselyst av prosjektet. Svarene på spørreskjemaet viste dette klart. I etterkant av litteraturprosjektet har Ivar lest boka *Bly* av Lars Saabye Christensen, etterfølgeren til *Beatles*, boka han valgte til prosjektet. På spørsmålet om han likte boka svarer han: ” Ja, ikke så verst den. Litt mye beskrivelser innimellom men...” Han mener at han ikke har mer tid til å lese nå før sommeren. Ivar hadde ikke lest noen ”voksenroman” før prosjektet. Han valgte *Beatles* fordi han ikke visste om så mange bøker. Han forteller at de ikke hjalp hverandre noe særlig i gruppa, de diskuterte ikke bøkene

siden alle leste hver sin bok. På spørsmålet om han fikk interesse for noen av de andre bøkene som ble presentert svarer han: ”Ja, han derre Harry. Hole” Planen hans er å lese noe av Jo Nesbø i framtida.

Begrunnelsen hans for at han er ”helt enig” i at prosjektet motiverte til lesing er: ”Det er jo fordi jeg har lyst til å lese da. Jeg hadde ikke noe interesse av det før.” Han mener han var heldig med boka, og sier: ”Hvis ikke boka hadde vært noe, da hadde jeg sikkert ikke hatt interesse av å lese noe mer.”

Han mener selv at han får bedre ordforråd av å lese. På spørsmålet om han mener at han lærer om seg selv svarer han: ”Nei, jeg har ikke tenkt noe på det i hvert fall”. Han mener riktignok at han kan kjenne seg igjen i situasjoner. Gjennom denne ene boka, mener han ikke at han har lært så mye om andre mennesker, samfunn, tenkemåter og kulturer. Han sier: ”Nei. Ikke ut i fra den boka jeg leste. Det var jo en ungdomsgjeng da. Det var en jo klar over før da. Hvordan de oppfører seg.” Generelt tror han at boklesing vil lære han mer om andre menneskers tanker. Han leser for å underholdes og sier at det ville være gøy å ha lest de bøkene folk snakker om. ”Tror du det å lese stimulerer kreativiteten din?” ”Ja, kanskje det.” Han hevder at han ”jo blir flinkere til å lese da, leser jo fortere, i lærebøker og sånn da.” Ivar tenker at bøkene kan gi han nye verdier. Han mener også at han kan utvikle sin empati for mennesker rundt seg ved å lese den rette boka. ”Føler du at du på en måte omformer teksten så den passer for deg?” ”Ja, det må vel bli sånn. Man lager jo tonefall, holdt på å si, etter sånn du tror det er. Det er vel basert på egne erfaringer det.” Ivar hevder at han kan lære av andres tenkemåter og hvordan de handler. ”Hvis du leser om en som tenker seg godt om før han gjør tingene, så blir du vel kanskje påvirka av det. Hvis du ikke snapper opp noen kule kommentarer og sånn da. Som kan brukes.”

Interessen for Henrik Ibsen økte ikke etter å ha vært på Ibsenmuseet. Han har allikevel sett en episode om unge Ibsen på NRK. Da han blir spurt om hvorfor han så den, svarer han: ”Det var sikkert fordi jeg hadde vært på museet.”

Ivar hadde aldri vært på teater og mente at dette hadde en sammenheng med at han ikke kjente noen som hadde vært det heller. Han vil allikevel gjerne være med på teater igjen.

Intervju med Mats 22 år

Studenten jeg kaller Mats hadde ikke lest noen ”voksenbok” etter eget valg før prosjektet, han mente i tillegg at prosjektet ikke stimulerte han til å begynne å lese. Mats leser ingen bok for øyeblikket. Han leste en framtidsretta novellesamling av Jon Bing og Tor Åge Bringsværd. Han sier: ”...jeg tror jeg fikk viljen min fordi jeg liker science-fiction. Det var jo en bok om framtiden og alt det der. Men allikevel så klarte jeg å bli misfornøyd.” De tre studentene i hans gruppe leste alle samme novellesamling, og skulle presentere hver sin novelle. På spørsmålet om han spurte de andre om råd i forhold til novellen han skulle presentere, svarer han: ”Vi spøkte liksom litt om boka ute i friminuttet, men ikke noe sånn seriøs diskusjon. Vi synes det var litt morsomt med rosa elefanter og flirte litt av det mens vi tok en røyk liksom.” Han ble ikke motivert til å lese noe av de andre forfatterne som ble presentert heller. Han sier: ”Nei, jeg ble fascinert av presentasjonene da, de var veldig bra. Per sin...med te-lys og alt det der... men jeg ble ikke frista til å lese boken de hadde lest. Veit ikke hvorfor jeg. Selv om jeg likte presentasjonen”. Han er ganske sikker på at boka han leste var feil for ham. Han mener at den ikke var spennende i det hele tatt. På spørsmålet om det er noen sjanger han liker, sier han: ”Det er jo science-fiction da.” Han har ikke lest noe særlig av det, men sett det på TV og film.

Det interessante er å finne ut om det i det hele tatt er noe som kunne motivere Mats. ”Jeg kan liksom ikke vite hva jeg er helt sikker vil motivere meg.” Han hevder allikevel at han tror forfatterbesøk kanskje ville vært noe, i tillegg til høytlesing av læreren. Om tidligere leseerfaringer sier han:

Jeg kjøpte en Warcraft-bok, og det er sånn fantasy-greier da. Men den synes jeg ble så tung. Det var så veldig mange vriene ord. Den var engelsk og. Så den ga jeg opp. Så grunnen til at jeg valgte den var liksom.. Jeg spiller ett spill da som følger den type historie da, så tenkte jeg at siden jeg er litt kjent med historien da, så skal jeg kjøpe en bok ved siden av, fordi jeg synes historien var spennende. Når jeg åpner den og begynner å lese er liksom alt helt ukjent for meg. Det er en tung historie. Når de snakker om ting, så aner jeg ikke hva de snakker om.

På spørsmålet: ”Du har ikke sånn kjempelyst til å lese eller?” svarer han: ”Nei, ikke noe brennende lyst nei. Men jeg må jo ha hatt litt lyst da, siden jeg kjøpte den ene...” Han sier at han har så mye annet som tar opp tida hans. ”Jeg gjør så mye annet. Som tar opp tiden. Jeg fyller den med ett eller annet. Unyttig...” Han synes det er morsommere med filmer og TV-spill. ”Jeg bruker litt for mye tid på det. Boka ligger ved siden av PCen, men jeg setter meg alltid ved PCen.” Han synes ikke det er feminint å lese, han ble lest for i oppveksten og husker godt han hadde en bok som ”poppa liksom ut, som ett slott”.

Interessen for Henrik Ibsen økte ikke etter å ha besøkt museet og hørt om livet og diktningen hans. På spørsmål om han har lest noe om Ibsen i ettertid sier han: ”Det var jo ibsenåret, så det var jo alltid noe i avisen.

På spørsmålet om han har lyst til å være med på teater denne våren også svarer han:

Teaterbesøket?! Det likte jeg! Jeg måtte dessverre gå i pausen, men jeg likte det veldig godt. Selv om det var litt vanskelig å forstå dialekten noen ganger. Og så har jeg dratt på teater sammen med moren min. Fordi jeg synes det var litt spennende...men det mamma tok meg med på da, det var ikke det samme i det hele tatt. Det var en sånn voksen kvinne-skuespiller som forteller om moren sin. I krigen... Hun var på sånn konsentrasjonsleir, ikke sant.. den monologen sammen med mor... Ohhhh, også en monolog da. Også neste skritt nå da skal være en forestilling på tre og en halv time. Jeg har egentlig sagt nei til det. Tror det blir for mye for meg.

Selv om han ikke har mye erfaring med skjønnlitteratur, er han enig at han ville fått bedre ordforråd av å lese, at han sikkert ville reflektert over samfunnet, andre menneskers tanker og historien.

På spørsmålet om han tror man utvikler empati gjennom å lese om andre, og at man kan forstå andre mennesker i det virkelige livet bedre, sier han:

Jeg tror det altså. Hvis forfatteren skriver deres side av saken da. Og forklarer den for deg. Så forstår du karakteren eller personen. For jeg hadde tenkt å plukke opp en bok om muslimene, fordi jeg ser, jeg begynner nesten å bli rasist selv, fordi jeg ser liksom bare det jeg ser. Jeg får ikke deres side av saken. Så jeg tenkte at jeg får kjøpe en bok da så de får fortalt med disse tinga her. Jeg fatter ikke hvorfor de bruker hijab, så jeg trenger liksom noen som kan fortelle meg det..

Men skjønnlitteratur har han egentlig ikke lyst til å begynne å lese, han liker bedre film og TV-spill. ”Ja, hvis jeg spiller så kan jeg for eksempel lage noe, så ser jeg resultatene.”

Intervju med Nadia 45 år

Studenten jeg kaller Nadia leser ikke noen bok for øyeblikket. Etter prosjektets slutt har hun lest bøker sammen med datteren og ”voksenbøker” på urdu eller engelsk. Hun synes det var morsomt å lese boka av Tove Nilsen i prosjektet. Ellers ble hun svært interessert i å lese bøker av Ingvar Ambjørnsen etter prosjektet. Hun sier:

Ambjørnsen ja. Jeg hadde lyst til å lese noe av ham. Jeg hørte av de som hadde han som forfatter, jeg synes ja, jeg har lest den novelle...og derfor hvis jeg har tid...jeg skal lese... Jeg synes han er både morsom og nær...menneskeliv. Om jeg kan si det sånn.

Hun synes ellers det ble for mye stoff å få med seg under framføringene. Om interessen for Ibsen etter museumsbesøket sier hun: ”Jeg vet ikke om livet hans, men jeg liker sånn. Jeg har lest *Et dukkehjem* og så jeg har lest boka...Jeg husker ikke navnet, men, det handler om sånn en sykdom som...” Etter at jeg har spurt om det er dramaet *Gjengangere* hun sikter til svarer hun:

Ja, jeg er veldig fan. Henrik Ibsen-fan. På en måte...fordi...jeg er fra Pakistan, skjønner du, og vi kvinner i Pakistan er akkurat den fasen som 100 år siden. Jeg sammenlikner det, og da var det samme. Vi tenker på samme måte som Nora hadde...tenkt... for meg...jeg er liksom i den tida. Ikke nå. Jeg har lyst til å lese Henrik Ibsen også mer.

På spørsmålet om det å lære norsk motiverer henne til å lese svarer hun:

Ja. Hehe...Kanskje jeg ikke kan svare så godt, men jeg leser og gjør alt for å lære norsk. Men lyst til å lese mer forståelig og sånn da, for jeg er "sulten". "Lesesult", kan man si det på norsk? Jeg er ikke glad i romaner.

Nadia utdyper: "Nei, ikke skjønnlitteratur heller, men jeg liker å lese biografi...men jeg leser romaner og." Hun er enig i at hun lærer om seg selv, om samfunnet, andre kulturer, historien og ulike tenkemåter gjennom å lese. Hun forteller om den første bokgaven fra faren, det var *Koranen* på urdu. På spørsmålet om noen av disse behovene ble stilt gjennom å lese boka av Tove Nilsen, sier hun: "Som jeg har lært ...det var ikke noe nytt. Det gjelder generelt, ikke sant? Man kan føle seg inni den historien. Mer eller mindre. Også jeg har en datter som vil bli forfatter. Og da tenkte jeg... Åh. Tankene er liksom mine". Hun synes ikke hun omformer teksten så den passer for henne, men hun sammenlikner med sitt eget liv.

5.1.5 Oppsummering av resultatene

Flesteparten, 17 studenter, svarte altså at de var "litt enig", "enig" eller "helt enig" i at litteraturprosjektet hadde gjort dem mer interessert i å lese skjønnlitteratur. Sju av studentene var mer negative, de svarte "litt uenig", "uenig" eller "helt uenig". Flere av disse leste skjønnlitteratur fra før og mente vel egentlig at de ikke trengte noe mer stimulering for å fortsette å lese. Det viste seg at de studentene som ikke hadde lest så mye fra før, fikk vekket sin interesse for bøker.

De aller fleste av studentene som var med på teater var veldig fornøyd med stykket, og kunne godt tenke seg å oppleve teater på nytt. Ut fra svarene var det tydelig at

teaterbesøket ikke bidro særlig til mer interesse for å lese bøker. Det bidro til interesse for teater, men mange kunne ikke se noe kopling til ønsket om å lese mer.

Besøket til Ibsenmuseet gjorde at studentene lærte mer om forfatteren, og vekket også en interesse for hans forfatterskap blant flere i klassen. Gjennom besøket ble forfatteren mer menneskeligjort, og historiene om livet han gjorde studentene interessert. Ut i fra disse utsagnene må besøket ansees som vellykka, og ønsket er at kommende klasser skal få oppleve leiligheten og museet. Min lesning av læreplanen gjør det absolutt på sin plass å ta med studentene til dette museet.

Dybdeintervjuene ga meg klarere innblikk i de tre utvalgte studentenes forhold til lesing, utbyttet av prosjektet, museums- og teaterbesøket. Den ene av disse studentene er for øyeblikket ikke særlig interessert i skjønnlitteratur. Det viste seg at selv om han valgte å lese en bok fra science-fiction-sjangeren, den sjangeren han liker best fra andre medier, falt ikke boka han leste til prosjektet i smak. Han uttrykte derimot at teaterbesøket var noe han likte. Studenten som ble motivert til å lese av prosjektet, hadde allerede lest oppfølgeren til prosjektboka. Han likte også å se teater, og fortalte at han aldri hadde vært på teater tidligere. Han forteller også at han har sett en episode om unge Ibsen på TV, og tror han ble interessert fordi klassen hadde vært på museet. Studenten som følger Norsk som andrespråk forteller at romaner ikke er hennes favorittsjanger. Hun liker godt biografier. Hun har mye spennende å fortelle om sitt forhold til Henrik Ibsen. Hun synes Ibsen er spennende og leser gjerne med tanke på kvinners forhold i hjemlandet Pakistan.

5.2 Drøfting av resultatene

5.2.1 Hva representerer svarene til Ivar?

I loggen studentene skulle skrive før litteraturprosjektet skulle de svare på spørsmålet: ”Hva leser du?” Respondenten Ivar svarte: ”Aviser”. Han hadde aldri lest en roman for voksne før prosjektet startet. Han valgte romanen *Beatles* av Lars

Saabye Christensen. Han ga boka terningkast seks, men som han sier: ”Uten å ha noe å sammenlikne med.” Begrunnelsen var at boka var lettlest og hadde gode beskrivelser av folk, omgivelser og følelser. I svaret på spørreskjemaet sier han at han vil lese oppfølgeren, og da jeg intervjuer Ivar har han lest oppfølgeren ferdig.

Prosjektet synes å ha vært vellykket i forhold til Ivar. På spørsmålet om prosjektet motiverte til lesing, svarte han ”helt enig”. Begrunnelsen hans er: ”Det er jo fordi jeg har lyst til å lese da. Jeg hadde ikke noe interesse av det før.”

Spørsmålet er om han fortsetter å lese. Han sier at han ønsker å lese krimbøkene til Jo Nesbø. Han mener bestemt at han var heldig med boka, og at den var avgjørende for leselysten. Svarene til de andre studentene viste også at boka hadde stor betydning for om de likte prosjektet eller ikke. Derfor mener jeg det er svært viktig at studentene får delta i prosessen med å velge bøker. De bør få velge bøker etter interesser, så langt det lar seg gjøre. Noen av studentene hadde for eksempel ønske om å velge utenlandske forfattere oversatt til norsk, men det lå ikke i rammene for litteraturprosjektet. Ivar har ikke reflektert så mye over hva han kan få ut av lesingen. Han er riktignok med på at han kan få bedre ordforråd av å lese skjønnlitteratur og at lesingen kan stimulere kreativiteten.

Professor i allmenn litteraturvitenskap Erik Bjerck Hagen spør seg hva man kan lære av litteraturen og hva vi lærer om oss selv og andre. Ivar har ikke tenkt over at han kan lære noe om seg selv ved å lese, men presiserer at han kan kjenne seg igjen i situasjoner i boka. Generelt tenker han at han kan få innsikt i hvordan andre mennesker tenker, men at det kommer an på boka hva han får ut av den. På spørsmålet om han kan bruke noe av det han leser i romaner i sitt eget liv, svarer han: ”Ja, det kan en nok. Hvis en leser om en som pleier å tenke seg godt om før han gjør noe, så blir du vel kanskje påvirket av det”. Det er muligens ikke så lett for han å danne seg mange meninger om dette, ved kun å ha lest to romaner i voksen alder.

Målet med litteraturprosjektet var særlig å nå studenter som Ivar. Av tidligere erfaring visste jeg at det var svært sannsynlig at flere av studentene på Forkurs aldri hadde lest en voksenroman. Ellen Knutsen fant med sin hovedfagsoppgave ut at de fleste av

hennes informanter hadde et ønske om å lese skjønnlitteratur, men at mange menn var skeptiske fordi de trodde det var kjedelig og lite interessant. Ivar er nok et godt eksempel for denne gruppa. Disse mennene trenger de rette bøkene for å bli motiverte.

5.2.2 Hva representerer svarene til Mats?

Skardhamar skriver i *Litteraturundervisning. Teori og praksis* at spørsmålet er ikke bare om elevene har lært noe om boka, som hun kaller den språkskapt fiktive virkeligheten, men om verdier i boka kan være overførbare til livet utenfor fiksjonen, altså om eleven har lært noe av boka, om lesingen ga vekstpotensiale for leseren. Hun mener også at opplevelsen av empati i en fiktiv situasjon, kan ha overføringsverdi i møte med menneskene i det virkelige livet. Skardhamar hevder at å lese ikke er det samme som å stå ovenfor et virkelig menneske, men at det kan likne litt. Hun sier at i begge tilfeller dreier det seg om å observere og tolke observasjonene av andre, og at leserne kan bruke disse erfaringene om mennesker og livet i sin tolkning av eget liv.

Informanten Mats var i utgangspunktet ikke interessert i å lese skjønnlitteratur, og ble ikke noe mer interessert etter prosjektet. Han mener allikevel at han kunne lært om andre kulturer, tenkemåter og samfunn, i tillegg til å lære mer om seg selv. Han tenker seg at verdiene i boka kan være overførbare til virkeligheten og at empatien i forhold til andre mennesker kan øke. På spørsmålet om han tror ei bok kan gi han nye verdier som er overførbare til virkeligheten, svarer han: ”Moralen? At jeg blir påvirka av helten i boka liksom? Hvis han gjør noe veldig heltmodig og snilt, så blir jeg påvirka til å være snill liksom? Ja, det høres jo for så vidt fornuftig ut.” Men dette gjør ikke at han ønsker å lese skjønnlitteratur. Han er mer enn nok fornøyd med å se film og drive med pcen.

Det interessante er at han har begynt å tenke på at han bør lese mer om islam for å forstå muslimene. Han mener han trenger noen som kan fortelle han om bla hvorfor

muslimske kvinner bruker hijab, fordi som han sier: ”..jeg synes nesten jeg begynner å bli rasist selv, fordi jeg ser liksom bare det jeg ser. Jeg får ikke deres side av saken. Så jeg tenkte at jeg får kjøpe en bok da så de får fortalt med disse tinga her. Dette er et interessant utsagn. Han føler at han trenger å lese for å forstå, men ønsker da å lese faglitteratur. Rapporten ”*Jeg leser aldri - men jeg leser alltid*” *Gutter som lesere og som bibliotekbrukere* viser også at gutter leser ut fra nytteorientering. Mange av respondentene leste ikke skjønnlitteratur, men de leste annen litteratur.

Aslak Sira Myra, tidligere leder i !Foreningen les, har uttalt at lesing i større grad enn film krever aktivitet. Han mener at leseren må skape bildene selv, og kan dermed få utløp for egen skapertrang. Informanten Mats mener heller at når han spiller PC-spill, kan han se resultatene, han kan lage noe. Han har allikevel ikke særlig erfaring med skjønnlitteratur, og muligens ville denne holdningen endret seg.

I undersøkelsene fra Lesesenteret i Stavanger mente mange av guttene at de ikke hadde tid til å lese. Ellen Knutsen fant også ut i sin undersøkelse at noen av mennene syntes lesing tok for mye tid, og at de heller ville bruke denne tida på noe annet. Mats sier også: ”Gjør så mye annet rart. Som tar opp tiden. Jeg fyller den alltid med ett eller annet... Unyttig...” Han mener at han kanskje ville lest om han hadde tid til overs, men at han alltid gjør noe annet. Han hevder også at han har hatt ei bok liggende ved siden av PCen i lang tid, men valgt den bort.

Mats mener at han må ha hatt lyst til å lese fordi han kjøpte ei bok. Denne boka var basert på et Warcraft- spill han hadde på PCen sin, men da han åpna boka viste det seg at boka ble alt for tung å lese for ham. Han mente også at han ikke kjente seg igjen i historien. Han ble rett og slett skuffa over boka, og la den fra seg. Det er helt klart at Mats har potensiale for å bli en leser av skjønnlitteratur. Han er også ganske sikker på at boka han leste i forbindelse med prosjektet var feil for ham, selv om, som han sier: ”Jeg tror jeg fikk viljen min fordi jeg liker science-fiction. Det var jo en bok om framtiden og alt det der. Men allikevel klarte jeg å bli misfornøyd.” Det kan virke som om han nesten er litt oppgitt over seg selv, og sin egen manglende interesse selv

om alt ble lagt til rette for ham. Han hadde til og med fått med seg to andre i klassen på prosjektet om Jon Bing og Tor Åge Bringsværd.

5.2.3 Hva representerer svarene til Nadia?

For de minoritetsspråkelige er motivasjonen for å lese i sterk grad knyttet til å lære seg bedre norsk. Prosjektet *"Jeg leser aldri – men jeg leser alltid"* Gutter som lesere og biblioteksbrukere viser også nettopp dette. Informanten jeg kaller Nadia er fra Pakistan. Hun skriver i svaret på spørreskjemaet at hun "leser og gjør alt for å lære seg norsk". Morsmålet hennes er urdu. Hun har lest mye gjennom årene, og valgte Tove Nilsens roman *Skyskraperengler* for prosjektet. Nadia sier at hun kom til å tenke på datteren da hun leste boka, også hun vil bli forfatter. Hun sier: "Og da tenkte jeg...Åhh. Tankene er liksom samme." Hun hevder at hun ikke akkurat omformer teksten så den passer for henne, men at hun prøver å sammenlikne sitt eget liv med bokas historie. Dette er i tråd med hva Haugom Olsen mener om litteraturresepsjon. Han mener at leseren bearbeider teksten for å bruke den i tolkningen av sitt eget liv.

Etter prosjektet har Nadia lest bøker sammen med datteren på 11 år, i tillegg til voksenlitteratur på engelsk og urdu. Hun synes det ble mye informasjon å holde greie på gjennom framføringene av prosjektet. Det er forståelig. Det var en av grunnene til at gruppene i litteraturprosjektet skulle lage et hefte om de respektive forfatterene. Her vil Nadia kunne hente informasjon ved seinere valg av bøker. Bøkene til Ingvar Ambjørnsen er hun spesielt interessert i å lese fordi hun mener han skriver morsomt og virkelighetsnært. Ambjørnsens bøker falt i smak hos mange, også hos studentene som følger planen i Norsk som andrespråk. En av grunnene til dette kan være at forfatteren bruker et folkelig språk, noe som er viktig for disse studentene.

Selv om Nadia hevder å ha "lesesult" er hun ikke glad i å lese romaner. Hun foretrekker biografier. Hun er helt enig i at hun både lærer om samfunnet, historien,

andre kulturer og tenkemåter gjennom bøker. Hun forteller at faren inspirerte henne til å lese og at den første boka hun fikk var *Koranen*.

Norman Holland hevder leseren former teksten ut fra sine dypere individuelle behov, at vi enten avviser teksten som truende eller omformer den så den passer oss. Det interessante er å ta fatt i det Nadia forteller om forholdet til Henrik Ibsen. Hun har tidligere lest *Gengangere* og *Et dukkehjem*, og forteller med begeistring at hun er Ibsen-fan. Hun begrunner det med at hun er fra Pakistan, og at Ibsens tekster er så interessante for henne fordi hun mener kvinner i Pakistan er i samme fasen nå som Ibsens kvinner var. ”Jeg sammenlikner det, og det var det samme. Vi tenker på samme måte som Nora hadde...tenkt...for meg...jeg er liksom i den tida. Ikke nå. Jeg har lyst til å lese Henrik Ibsen mer,” sier hun i intervjuet. Ibsens tekster har på ingen måte vært truende for Nadia, de passet så godt inn i livet hennes.

Skardhamar skriver at det å forstå meningen i en skjønnlitterær tekst krever mer enn å forstå meningen i en sakprosa tekst.

Det siste nivået er breddelesning, det spesifikt litterære ved kulturell lesekompetanse.

Med det menes vid lesning av skjønnlitteratur, slik at en etter hvert bygger opp en bank av leseopplevelser og leseerfaringer, som en siden kan trekke vekslers på, støtte seg til og referere til ved lesning av nye litterære tekster(Skardhamar 2005:13).

Det er som vi skjønner viktig å opparbeide seg et repertoar å knytte nye tekster til. For Nadia, og de andre studentene med Norsk som andrespråk er dette et tydelig problem. De har tekstene de har vokst opp med i sitt eget land som ”knagger” for de nye tekstene, men ikke så mange norske tekster å referere til.

5.2.4 Svakheter ved materialet

Det kan være flere svakheter ved denne undersøkelsen. For det første er det kun 25 deltakere med i prosjektet, noe som gjør at resultatene på ingen måte kan la seg

generalisere. Man kunne gjort liknende undersøkelser i flere forkursklasser på den samme Høgskolen for å sammenlikne materialet for de ulike klassene eller undersøkt resultatene av et slikt prosjekt ved ulike forkurs i landet. Man kunne også sammenliknet resultater i flere klasser fra ulike år, noe som ikke lot seg gjøre i denne undersøkelsen. Jeg valgte allikevel å gjennomføre prosjektet på min egen klasse. Hensikten med undersøkelsen var heller ikke å kunne generalisere.

Det ikke alltid like lett å være forsker i egen klasse. Spørsmålet om man skal ta på seg lærer- eller forskerhatten melder seg. Inntrykket er likevel at dette har gått over all forventning. I mitt arbeid med denne oppgaven har jeg vært lærer all tiden jeg har brukt på dette prosjektet. Min erfaring er at dette ikke har skapt noen problemer. Jeg har gjort den jobben jeg pleier i klassen, med lærerhatten på, og har som forsker notert ned erfaringer underveis. Deretter er forskerhatten tatt fullstendig på og de nødvendige bearbeidinger, analyser og vurderinger av svarene på logger, spørreskjema og intervjuer er foretatt.

Som tidligere kommentert må man i arbeidet med å bearbeide opplysningene fra studentenes svar på loggene og spørreskjemaet, ta i betraktning at studentene kan ha svart som de gjorde for å være hyggelig mot læreren. På den andre siden ville da ikke studentene som var negative til prosjektet svart som de gjorde. Jeg velger derfor å tro at studentene i klassen har svart så ærlig de kan. Loggene og spørreskjemaet ble ikke besvart anonymt, siden jeg allikevel visste hvem som leste hvilke bøker og mange av spørsmålene dreide seg om boka de hadde lest. Det var også viktig for meg å kunne sammenlikne studentenes svar på de to loggene og spørreskjemaet for også å kunne velge ut tre studenter til intervju. Siden dette ikke foregikk anonymt, må man ha i bakhodet at enkelte kan ønske å prøve å gi de svarene man tror læreren kan ønske seg for å få gode karakterer.

Samtidig er det en fordel å ha fulgt hele prosessen, og ha sett interessen og holdningene i klassen underveis. Dette har gitt meg signaler om hvorvidt svarene er redelige og troverdige.

5.2.5 Hvilket utbytte fikk studentene av litteraturprosjektet?

Man kan altså se klart ut fra svarene på spørreskjemaene at de som leste mye skjønnlitteratur fra før, ikke synes prosjektet gjorde dem mer interessert, mens de som leste litt ble mer motivert. Av de som nesten aldri leste skjønnlitteratur, varierer motivasjonen etter prosjektet. Noen har fått øynene opp for fiksjonens verden, men to studenter lar seg rett og lett ikke påvirke. De har ikke lyst til å lese skjønnlitterære tekster. Den ene studenten gir boka to i terningkast, mens det interessante er at den andre gir boka fem. Han sier: ” Handlingen var helt grei.” Men han vil ikke lese flere bøker av forfatteren fordi: ”...jeg har ikke noe lyst til å lese bøker.” (Denne studenten ble intervjuet.)

Det var ni av de 25 studentene som var litt enige i at prosjektet hadde økt leselysten deres. Sju studenter svarte at de var enige og en student var helt enig i at de hadde fått mer lyst til å lese. (Denne studenten ble intervjuet.) Dette utgjør til sammen 17 studenter, som må sies å ha fått et positivt utbytte av prosjektet i forhold til leselyst. På den andre siden finner vi sju studenter som ikke mente prosjektet hadde gitt dem mer lyst til å lese skjønnlitteratur. En av studentene var usikker på om han hadde fått mer leselyst, og satt et kryss mellom ”litt enig” og ”litt uenig”. Det er altså en overvekt av studenter som mener de har fått utbytte av prosjektet når det gjelder ønsket om å lese flere bøker.

Man kan se helt klart av svarene på spørreskjemaet at interessen for boka de leste i stor grad bidro til et svar i positiv retning. Mange var fornøyd med leseopplevelsen og ga bøkene høye terningkast. Omtrent alle studentene ga bøkene de leste terningkastene fire, fem eller seks. Dermed er det gledelig å se at vi sammen hadde valgt ”de riktige” bøkene.

Man kan også tenke seg at mange av de som svarte at de ikke ble mer interessert i skjønnlitteratur, også har hatt et positivt utbytte av prosjektet i form av ikke å bli mer interessert, nettopp fordi de var interessert fra før, men at interessen er opprettholdt. En av studentene svarte, som tidligere nevnt: ”Har ringet rundt ”helt uenig” fordi jeg

fra før var meget interessert i å lese skjønnlitteratur.” Han mente at han på en skala fra 0-10, kunne svart 9, for å definere hvor glad han var i å lese. Dette bekrefter svarene han ga i loggen i begynnelsen av høstsemesteret. Han skriver der at han leser mye.

Noen av studentene hadde lest bøker med oppfølgere og ønsket å følge hovedpersonen i boka videre. Dette gjaldt for eksempel Jo Nesbøs bøker om etterforskeren Harry Hole. En student ønsket å lese oppfølgeren til *Doppler* av Erlend Loe, og en student ønsket å lese oppfølgeren til *Beatles* av Lars Saabye Christensen. Det var tydelig at studentenes forhold til hovedpersonene i bøkene, spenningskurven og handlingen var de elementene som gjorde utslaget for om de likte bøkene eller ikke. Ellen Knutsen fant ut at mange av hennes mannlige informanter vegrer seg mot å lese fordi de synes bøker er kjedelige, lite interessante og lite action-pregede. Jeg mener dette stemmer godt i forhold til guttene/mennene i Forkursklassen jeg har undersøkt. Elementene som Knutsen nevner er helt klart med på å gjøre boka leseverdig for gruppa jeg har undersøkt.

Undersøkelsen viste også at flere av studentene ble motivert til å lese bøker av de andre forfatterne som ble presentert under foredragene. Hvordan studentene la fram stoffet og hvor godt de andre likte bøkene de hadde lest, innvirket mye på lytterne.

5.2.6 Hvilket utbytte fikk studentene av museumsbesøket og teateropplevelsen?

Man kan også stille seg spørsmålet om hva studentene sitter igjen med av utbytte etter å ha besøkt et museum og opplevd et teaterstykke. Det er i hvert fall helt sikkert at skolen har en viktig funksjon som kulturformidler.

Teateropplevelsen

Studenten som jeg har valgt å kalle Ivar ga i intervjuet uttrykk for at han aldri hadde vært på teater tidligere. Da jeg stilte han spørsmålet om hvorfor han ikke hadde vært det, svarte han: ”Jeg kjenner ingen som har vært på teater heller. Det kan ha en sammenheng med det.” Her kan man stille seg spørsmålet om dette kan være mulig.

Ivar har antagelig ikke tenkt på seg selv og sine venner som potensielle teaterbrukere. Det er tydelig at den nære familien hans heller ikke har benyttet teater som kulturopplevelse. Det interessante er jo at Ivar var svært positiv til teaterbesøket, og kunne gjerne tenke seg å være med klassen en gang til. Spørsmålet er om han noen gang hadde fått oppleve et teaterstykke om det ikke var for skolens skyld. Man kan allikevel konkludere med at han ville hatt et fullverdig liv uten teater. Jeg oppfatter det absolutt ikke sånn at alle skal bli teaterinteressert.

Noen av studentene som overhodet ikke var interessert i teater lot være å bli med, da de betalte for dette selv, og det selvsagt var frivillig å være med. En god del av studentene som egentlig ikke var særlig interessert, ble med fordi dette var noe sosialt klassen skulle gjøre sammen. De aller fleste var fornøyd med stykket. En student skriver: ”Det var hyggelig. Stykket passer til det jeg liker å se på. Tror ikke jeg hadde likt å se *Et dukkehjem* for eksempel.” Studentene som likte stykket legger vekt på innholdet, som for øvrig inneholder mange av de samme elementene som bøkene de likte. *Helten på den grønne øya* inneholdt som nevnt tidligere humor, mye handling med litt spenning, sang, dans og musikk. Det er tydelig at studentene ønsker å underholde seg med handling. De ønsker at noe må skje, noe må drive historiene framover. De leser ikke for opplevelsen av språket. Studenten jeg har valgt å kalle Mats sier om teateret:

Teaterbesøket?! Det likte jeg... Og så har jeg dratt på teater sammen med moren min. Fordi jeg syntes det var litt spennende..men det mamma tok meg med på da, det var ikke det samme i det hele tatt... Det var en voksen kvinneskuespiller som forteller om moren sin. I krigen...Den monologen sammen med mor.

Det var ikke vanskelig å forstå at dette teaterstykket ikke hadde falt i smak hos ham. Selv om det dreide seg om krig, noe mange gutter synes er spennende, ble det alt for lite handling for ham å se en monolog. Dette bekrefter også Knutsens undersøkelser.

Hos noen få av studentene falt stykket ikke i smak. En student skriver: ”Synes ikke stykket var veldig bra. Men det var morsomt å ha opplevd det. Tror det var litt spesielt. Dro mest for den sosiale biten av det”. Utsagnet er interessant. Selv om

studenten ikke likte stykket, synes han det var morsomt å ha vært med. Betyr dette at han synes det er ok å kunne si at han har vært på teater? Kanskje han fikk bekreftet det han trodde, nemlig at teater ikke var noe morsomt. Muligens kan det ha gjort han fornøyd. Han fikk slått fast at dette ikke var noe for ham.

En annen hevder at stykket var bra, men at skuespillerne snakket nynorsk, trakk ned. Han sier ikke noe videre om at det var fordi han ikke forsto alt som ble sagt eller om han generelt har en negativ holdning til nynorsk. En annen sier at det var litt vrient å forstå dialekten til tider. En av andrespråksstudentene sier at hun likte stykket selv om hun ikke forsto alle ordene. Hun syntes handlingen var spennende. Det var synd at kun to av de seks studentene med Norsk som andrespråk ble med. Det er forståelig at studentene som ikke følger den ordinære planen hadde en del problemer med å forstå alle ordene. Derfor var det fint at stykket inneholdt andre aspekter som falt i smak.

De fleste studentene uttrykte klart at teaterbesøket bidro til interessen for å se flere teaterforestillinger. De mente ikke at de ble mer stimulert til å lese av besøket. Dette er svært forståelig. Teaterbesøket i seg selv, førte altså ikke til større leselyst. Men sett i en sammenheng, kan muligens ”flere bekker små, bli en stor å”.

Ibsenmuseet

Mange av studentene hevdet at de ble positivt overrasket over besøket på Ibsenmuseet. Flere studenter uttrykte at de aldri hadde kommet til å dra dit alene. De var glad de ble tatt med, og en student fortalte også at han aldri hadde vært på museum tidligere. Dette synliggjør utdanningsinstitusjoners ansvar for og evne til kulturformidling. Mange av studentene ble svært opptatt av interiøret og det bygningstekniske i leiligheten. Dette behøver vel strengt tatt ikke legge noe demper på opplevelsen av museet.

I loggen etter besøket til museet skulle studentene svare på om de fikk lyst til å se noen av Ibsens teaterstykker eller lese noe han har skrevet. Ifølge det studentene har

skrevet, ser det ut som museumsbesøket kan sies å ha vært vellykket. Dette kan nok ha vært mye takket være en entusiastisk guide. Som en student skriver:” Guiden gjorde en god jobb med å fange oppmerksomheten til gjestene og gjorde besøket til en minneverdig opplevelse.” En av studentene hevder at han ikke hadde store forventninger siden han ikke var interessert, og at han ikke kommer til å lese noe teaterstykke. Allikevel ønsker han å se en oppsetning på teater, for som han sier: ”Mannen var tross alt en veldig god representant for Norge, så da er det greit å vite litt siden jeg er norsk”. Dette er et interessant utsagn. En stor del av klassen, ser nytten av å vite litt om Ibsen, siden han tross alt er en viktig del av norsk kulturarv. De ønsker å kjenne til forfatteren, og føler et velvære ved det. I intervjuet sier Ivar at han så en episode av TV-serien *Ibsen som ung* på NRK i jula. Han mener dette hadde sammenheng med at klassen hadde besøkt museet.

Besøket til museet og teateret motiverte ikke klassen veldig til å lese skjønnlitteratur. Men helheten er viktig å ta i betraktning, det er ikke sikkert litteraturprosjektet ville hatt en like stor positiv innflytelse på studentenes motivasjon til å lese skjønnlitteratur uten disse besøkene. Nytteverdien av disse besøkene er ikke mulig å vurdere umiddelbart etterpå slik det er gjort i denne undersøkelsen. Det er grunn til å tro at desto mer studentene får øynene opp for kultur formidlet i ulike former, desto større sjanse er det for at de vil interessere seg for å lese. Sånn tror jeg disse kulturopplevelsene på sikt vil øke stimuleringen, og at det derfor i framtida er formålstjenlig å ta med klasser på både museum og teater.

5.2.7 Fantes det kjønnsforskjeller i materialet?

I klassen jeg har undersøkt er det 21 gutter og fire jenter. Man må være svært forsiktig med å lete etter forskjeller mellom kjønnene siden det kun er fire jenter med i undersøkelsen. Allikevel kan det være interessant å se om det finnes noen ulikheter i materialet. Ei av jentene svarte at hun var enig i at hun ble mer motivert til å lese etter prosjektet, to var litt enige og en svarte ”uenig”. De to jentene som følger planen i

norsk som andrespråk var ikke så fascinert av å lese romaner fra før. De svarte i loggen før litteraturprosjektet at de leste mest aviser, gjerne på Internett. De to jentene som følger den ordinære planen, hadde derimot lest en del fra før. Alle jentene likte boka de leste. Jentene ønsket å lese bøker av de samme forfatterne som guttene, og forfatterne som var mest populære blant de fire jentene var de samme som hos guttene, Erlend Loe, Ingvar Ambjørnsen, Lars Saabye Christensen og Jo Nesbø. Det er tydelig at krimsjangeren ikke kun faller i smak hos gutter. Jenta som leste Jo Nesbøs bok *Rødstrupe* ga boka seks i terningkast. Hun skriver: ”Det var spenning hele veien og ingen løse tråder. Liker også det at en blir kjent med karakterene i boka, slik at man blir mer følelsesmessig engasjert.”

To av de fire jentene var med på teateret og likte stykket. Jentene likte også besøket til Ibsenmuseet. En av dem skriver i loggen: ”Før jeg var på museet hadde jeg hørt navnet Henrik Ibsen, men ikke mer. Nå kan jeg tenke meg og se showet om alle hans verker på 68 min. Det er i alle fall mer enn det jeg kunne tenke meg før.”

Det er altså ingen kjønnsforskjeller å spore i materialet. De fire jentene danner heller ikke stort grunnlag for en sammenligning med de 21 guttene. I undersøkelsen til Ellen Knutsen sier en av informantene at han synes det er kvinnelig å lese. Gjennom arbeidet med prosjektet i norskundervisningen har jeg ikke hørt noen liknende kommentarer fra guttene i klassen, det er heller ingen som har skrevet noe om at de synes det er feminint å lese i verken loggene eller i svarene på spørreskjemaet.

6. Ga lesestimuleringen større leselyst?

Lesestimuleringsprosjektet på Forkurs var et prosjekt som skulle motivere studentene i klasse B/C til å lese skjønnlitteratur gjennom litteraturprosjektet, teaterbesøket og museumsbesøket. Det viktigste var at bøkene studentene leste skulle være en inngangsport til å lese mer. Tanken bak litteraturprosjektet var ikke at studentene skulle gjøre seg kjent med forfattere fra etterkrigstiden eller samtidsforfatterne som oppfattes som de mest høykulturelle, men heller at de skulle lese noe som de likte, som kunne føre til videre interesse for bøker. Jeg ville på ingen måte framstille for eksempel kriminallitteraturen som en uverdigg sjanger, heller ville jeg ikke hindre gruppa som ville lese bøker av Kjell Hallbing, en forfatter mange vil mene tilhører den såkalte ”kiosklitteraturen”. Så lenge vi kunne kalle litteraturen for skjønnlitteratur, sto valget fritt.

Jeg mener man ikke må presse bøker på elever og studenter, men la de være med i utvelgelsesprosessen og ikke som lærer være så kritisk til hva de leser. Jeg tror all lesing, stort sett er god lesing, og på sikt kan føre til et bredere kjennskap til litteratur. Konklusjonen er at jeg vil fortsette med slike leseprosjekter i kommende klasser.

I årene som kommer vil jeg fortsette å jobbe med kulturformidling i skolen eller andre utdanningsinstitusjoner. Loggene om museumsbesøket og svarene på spørreskjemaets del om teaterbesøket forteller at det er vel verdt å la studentene få oppleve kultur utenfor klasserommets fire vegger. De fleste studentene synes disse opplevelsene var positive, men kunne ikke påstå at de førte til noe større ønske om å lese mer skjønnlitteratur. Men kanskje kan det føre til motivasjon på lengre sikt.

Det ville vært svært spennende å gjøre en ny undersøkelse etter noen år for å se om studentene som har vært med i prosjektet var interessert i å lese skjønnlitteratur og hvor mye de leste. Man kunne fått en forståelse om hvorvidt prosjektet hadde stimulert til lesing også på lengre sikt. Det har nettopp vært målet med dette undervisningsopplegget.

Litteraturliste

Andreassen, Trond, 2006 (3.utgave): *Bok-Norge. En litteratursosiologisk undersøkelse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon, 4.utg, Kunnskapsforlaget, Oslo 2006

Gi rom for lesing. Strategiplan for stimulering av lese lyst og leseferdighet 2003-2007. Oslo 2003, Utdannings- og forskningsdepartementet.

Hagen, Erik Bjerck, 2003. *Hva er litteraturvitenskap?* Oslo: Universitetsforlaget.

Hvistendahl, Rita Elisabeth, 2000: *Så langt "vår" diktning tenner sinn i brann. En studie av fire minoritetsspråklige elevers arbeid med norsk litteratur fra perioden 1860-1900*. Universitetet i Oslo.

Kjærnsli, Marit m.fl., 2003: *Rett spor eller ville veier? Norske elevers prestasjoner i matematikk, naturfag og lesing i PISA 2003*. Oslo: Universitetsforlaget.

Knutsen, Ellen, 2003. *Menn og lesning. Hvorfor leser menn mindre skjønnlitteratur enn kvinner? En litteratursosiologisk undersøkelse*, Hovedfagsoppgave i nordisk litteratur, Institutt for nordisk språk og litteratur, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Tromsø.

Kulbrandstad, Lise Iversen, 2006 (3.oppl.). *Lesing i utvikling. Teoretiske og didaktiske perspektiver*. Fagbokforlaget

Lagercrantz, Olof, 1985: *Om konsten att läsa och skriva*. Stockholm

Lie, Svein m.fl, 2001: *Godt rustet for framtida? Norske 15-åringers kompetanse i lesing og realfag i et internasjonalt perspektiv*. Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling, Universitetet i Oslo.

Lothe, Jakob m.fl., 1999: *Litteraturvitenskapelig leksikon*, 1. utg, 2. oppl, Kunnskapsforlaget Oslo 1999

Moen, Svein-Roald, 1993: *Hvorfor leser vi litteratur?* Oslo: Ad Notam Gyldendal AS

Penne, Sylvi, 2001. *Norsk som identitetsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Skardhamar, Anne-Kari, 1993. *Litteraturundervisning. Teori og praksis*. Oslo: TANO.

Skardhamar, Anne-Kari, 2005. *Kunsten å lese skjønnlitteratur*. Oslo: Universitetsforlaget.

Smidt, Jon, 1989. *Seks lesere på skolen. Hva de søkte, hva de fant.* Oslo:Universitetsforlaget.

Steffensen, Bo, 1995. Når barn læser fiktion. Grundlaget for en ny pædagogik. København: Akademisk forlag.

Studieplan for forkurs for bachelorstudiet i ingeniørfag og maritim høgskoleutdanning 2006/2007. Godkjent juli 2003.

Svensen, Åsfrid, 1988: *Tekstens mønstre. Innføring i litterær analyse.* Oslo:Universitetsforlaget.

Torvik, Arne, 1994: *Litteraturteori. Litteraturlæsning og litteraturformidling*, Tano.

Viken, Kristin Sander, 2005: *Ungdom og skjønnlitteratur. En studie av 280 15-åringers lesevaner på skolen og i fritiden*, Hovedfagsoppgave i nordiskdidaktikk, Institutt for Lingvistiske og Nordiske studier, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Vinje, Eiliv, 2005: *Tekst og tolkning. Innføring i litterær analyse.* Oslo: Gyldendal AS

<http://www.foreningenles.no> (25.5.2006)

<http://www.skolenettet.no> (26.5.2006)

<http://www.utdanningsetaten.oslo.kommune.no> (26.5.2006)

<http://www.lesesenteret.uis.no/forskning/leseundersokelser> (7.9.2006)

Vedlegg

Vedlegg 1 Instruks til studentene om litteraturprosjektet

Vedlegg 2 Spørsmålene studentene skulle svare på etter litteraturprosjektet og teaterbesøket

Vedlegg 3 Spørsmålene studentene skulle svare på i loggene om lesevaner og museumsbesøket

Vedlegg 4 Dybdeintervjuene av tre studenter i sin helhet

Vedlegg 1

Gruppearbeid om forfatterskap i B/C-klassen på Forkurs for ingeniørutdanning

Fra fagplanen: *Mål: Studentene skal: **Få kunnskap om***

-de viktigste sjangrene i skjønnlitteratur og sakprosa -norsk litteratur med hovedvekt på tida etter 1940

-prosjektarbeid

Utvikle ferdigheter i

-å redegjøre for faglig kunnskap

-å tilegne seg kunnskap gjennom ulike kanaler

-å vurdere/kommentere tekster av ulike sjangrer i litteratur og sakprosa

-å planlegge, gjennomføre og presentere et prosjektarbeid

Tilegne seg holdninger til

-å bli språklig, kulturelt og samfunnsmessig bevisste om allmenndanningens egenverdi

Innhold:

Informasjonshenting og samarbeid

-planlegging av tid og arbeid

-bruk av kilder, bibliotek, internett og intervju spørreskjema

-IKT-hjelpemidler (tekst-og presentasjonsprogrammer)

-samarbeid og gruppefunksjoner

Litteratur

-et utvalg norsk litteratur av ulike sjangrer med hovedvekt på perioden etter 1940

-Språket og kommunikasjonsprosessen, mål-og mottakeranalyse

Muntlig framstilling

-opplesing og stemmebruk

-presentasjoner og rollespill

-bruk av visualisering og andre virkemidler

Prosjektarbeid

-prosjektarbeider med dokumentasjon, skriftlig og muntlig presentasjon. Oppgavene kan være norskfaglige, tverrfaglige i forkurset eller linjerelaterte

I framføringen av forfatterskapet skal dette være med:

Generelt om forfatterens liv og forfatterskapet

En enkel omtale av romanen/en av novellene dere har lest. (dvs. litt om personer, miljø, spenningskurve, tema, eventuelt budskap).

Husk at det alltid er bra å være litt kreativ for å holde på oppmerksomheten hos publikum! (eks: Power Point-presentasjon, overhead, dramatisering)

Les høyt et lite utdrag fra boka du har fordypet deg i!

Vil du anbefale boka til de andre i klassen? Da er det kanskje best å ikke røpe slutten.

Dette skal leveres skriftlig:

Hver gruppe lager et lite hefte med det dere tar opp på framføringen (en side om forfatteren og forfatterskapet, en side om hver av bøkene). Legg ved en nettutskrift av alle verkene til forfatteren. Dette kopierer vi til alle i klassen.

Vurdering: Grappa får en karakter, men er det behov for å skille mellom innsatsen til gruppemedlemmene, må jeg gjøre det ved + eller – til karakteren, evt. en høyere eller lavere karakter. Hftet teller også på den muntlige karakteren. Det er lite hensiktsmessig å gi en egen karakter på det, da det er en oppsummering av det som blir sagt i framføringen.

Framføringsteknikken og innholdet i framføringen og heftet legges til grunn for karakteren.

Vedlegg 2**Spørsmål til forkursstudentene etter litteraturprosjektet og teaterbesøket**

01 Hvilket forfatterskap valgte du å fordype deg i?

02 Hvorfor valgte du å fordype deg i nettopp dette forfatterskapet?

03 Hvis du skulle gi boka et terningkast fra 1-6. Hva ville du gi?

04 Hva er begrunnelsen for terningkastet?

05 Kunne du tenke deg å lese flere bøker av denne forfatteren?

06 Hvorfor? Hvorfor ikke?

07 Kunne du tenke deg å lese bøker av noen av de andre forfatterne du hørte om gjennom de andre studentenes foredrag?

08 Hvilke forfattere og bøker?

09 Hvorfor?

10 Hvor enig er du i dette utsagnet? ”Jeg er mer interessert i å lese skjønnlitteratur etter dette prosjektet.” (helt uenig- uenig – litt uenig- litt enig- enig -helt enig) Ring rundt alternativet som passer for deg.

11 Likte du teaterbesøket?

12 Bidro det til din interesse for å lese bøker?

Vedlegg 3

Loggene

Logg 1:

Hva leser du?

Logg 2:

Var museumsbesøket interessant?

Hvorfor/Hvorfor ikke?

Fikk du lyst til å se Ibsens teaterstykker eller lese noe av det han har skrevet?

Vedlegg 4

Spørsmål til Ivar, en student som svarte at han er ”helt enig” i at han er mer interessert i å lese skjønnlitteratur etter prosjektet:

Om lesevaner

Leser du noen bok for øyeblikket? Hvilken bok?

-Jeg har lest *Bly*, oppfølgeren til *Beatles*. Ikke mer tid før til sommeren.

Er det noen sammenheng mellom boka og prosjektet vi hadde i klassen?

-Ja, oppfølgeren. Det er klart det er.

Likte du den boka?

-Ja, ikke så verst den. Litt mye beskrivelser innimellom men.

Om prosjektet

Om fordeling av forfatterskap.

Hva synes du om måten vi fordelte bøker til forfatterprosjektet?

-Helt greit.

Fikk du lese noe av den forfatteren du egentlig ønsket?

-Ja, jeg ønsket *Beatles*. Visste ikke om så mange bøker. Hadde aldri lest noen voksenbok før.

Om arbeidet i gruppene.

Hvordan gikk samarbeidet i gruppa?

-Fint, foruten at en person ikke var så mye tilstede.

Diskuterte dere bøkene i gruppa?

-Nei, ikke noe nevneverdig. De andre hadde ikke lest de bøkene.

Om presentasjonene.

Hva synes du om måten å presentere forfatterne på?

-Den var vel grei den.

Kunne vi gjort dette annerledes?

-Nei, egentlig ikke.

Lærte du noe om de andre forfatterne?

-Ja, det veit jeg ikke men. Det går litt mer på interesse kanskje.

Var det noen av bøkene du beit deg merke i, som du har lyst til å lese?

-Ja, det var han derre Harry. Hole.

Jo Nesbø?

-Ja

Så han kunne du tenke deg å lese noe av i framtida?

-Ja det er det som er planen. Det er neste.

Hva er begrunnelsen for at du er ”helt enig” i at prosjektet motiverte til å lese?

-Det er jo fordi jeg har lyst til å lese da. Jeg hadde jo ikke noe interesse av det før.

Var det opplegget eller var det boka?

- Nei, jeg var sikkert heldig med den boka. Hvis ikke den boka hadde vært noe, da hadde jeg sikkert ikke hatt interesse av å lese noe mer.

Hva motiverer deg til å lese? / Hvorfor leser du?

Føler du at du får bedre ordforråd av å lese?

-Ja, det gjør jeg nok

Føler du at du lærer om deg selv?

-Nei, jeg har ikke tenkt noe på det i hvert fall.

Du har ikke tenkt på det at du kjenner deg igjen?

-Jo, jeg kan jo kjenne meg igjen i situasjoner.

Åssen da. Tenker du? Jeg tenker; føler du at du lærer om andre mennesker, om samfunnet, andre kulturer, andre menneskers tenkemåter? Eller at du får innsikt i å forstå historien? Hvorfor folk tenker på den måten som de gjør...

-Nei. Ikke ut i fra den boka jeg leste. Det var jo en ungdomsgjeng da. Det var en jo klar over før da. Hvordan de oppfører seg.

Men kan du tenke deg sånn generelt at du vil lære mer om for eksempel andre menneskers tenkemåter...?

-Ja, det er klart. Det kommer an på åssen bok man leser det.

Men du leser for å underholdes, ikke sant?

-Ja.

Føler du at du synes det er gøy å ha lest de bøkene folk snakker om?

-Ja, det er klart.

Er det sånn at du tenker at da kan du være med i samtalen og diskutere?

-Ja, da går det an å snakke om det. Sammen med dem ja.

Tror du det å lese stimulerer kreativiteten din?

-Ja. Kanskje det.

Du har ikke merka noe etter de to siste bøkene?

-Nei, blir jo flinkere til å lese da, leser jo fortere, i lærebøker og sånn og da.

Føler du at en bok kan gi deg nye verdier som er overførbare til virkeligheten?

-Ja, kanskje. På områder jeg ikke er så belest kanskje. Det tror jeg nok.

Mange teoretikere mener at alle lesere omformer teksten slik at den passer for en selv. Føler du at du på en måte omformer teksten slik at den passer for deg? At du liksom putter inn det du har lært i livet? Så teksten liksom blir mer din tekst. Følte du det med de to bøkene?

-Ja. Det må vel bli sånn. Man lager jo tonefall holdt på å si, etter sånn du tror det er... det er vel basert på dine erfaringer det.

Føler du at du kan bruke noe av det du leser om i romaner i ditt eget liv?

-Veit ikke.

Kan du lære noe av tenkemåter og hvordan andre mennesker handler?

-Ja, det kan en nok. Hvis du leser om en som pleier å tenke seg godt om før han gjør ting, så blir du vel kanskje påvirket av det. Hvis du ikke snapper opp noen kule kommentarer og sånn da. Som kan brukes.

Mener du at du utvikler empati gjennom å lese om andre? Empati er å føle medfølelse for andre.

-At jeg har empati med dem i boka eller?

Nei, jeg tenker i virkeligheten. Kan du få mer empati for menneskene rundt deg etter å ha lest om andre skjebner i bøkene?

-Det kan man nok få. Men ikke ut i fra den boka jeg har lest da. Men jeg vil tru at du får det hvis du leser rette boka.

Om Ibsenmuseet

Økte interessen din for Henrik Ibsen etter å ha besøkt museet og fått høre om livet hans?

-Nei. Det skal jeg ikke skryte på meg nei.

Har du lest noe om Ibsen i aviser, tidsskrifter i ettertid?

-Jeg så vel... Det gikk vel en serie på TV her..Tror jeg fikk med meg en episode. Om unge Ibsen eller noe sånt.

Hvorfor så du den da?

-Det var sikkert fordi jeg hadde vært på museet.

Om teaterbesøket

Har du lyst til å være med på teater denne våren?

-Ja. Det var morsomt det.

Hadde du vært på teater før?

-Ikke på teater nei.

Hvorfor ikke?

-Jeg kjenner vel ingen som har vært på teater heller. Det kan ha en sammenheng med det.

Spørsmål til Mats, en student som ikke var motivert til å lese før litteraturprosjektet og heller ikke ble det etter prosjektet

Om lesevaner

Leser du noen bok for øyeblikket?

-Nei, det gjør jeg ikke.

Om prosjektet

Om fordeling av forfatterskap.

Hva synes du om måten vi fordelte bøker til forfatterprosjektet? Fikk du lese noe av den forfatteren du egentlig ønsket? Hadde du noen ønsker?

-Ja, jeg tror jeg fikk viljen min fordi jeg liker science-fiction. Det var jo en bok om framtiden og alt det der. Men allikevel så klarte jeg å bli misfornøyd.

Om arbeidet i gruppene.

Hvordan gikk samarbeidet i gruppa?

-Det gikk bra. Det var litt sykdom, var det ikke det? Men, det var jo bra. Det var ikke noe trøbbel der liksom.

Diskuterte dere forfatterskapet i gruppa? Eller fordelte dere oppgavene dere i mellom?

-Vi leste alle den samme novellesamlinga. Det var egentlig ganske tilfeldig hvem som fikk hvilken novelle liksom. Alle leste boken, så plukka vi ut hvem som skulle presentere hva.

Spurte du de andre om råd i forhold til den novella du skulle presentere?

-Vi spøkte liksom litt om boka ute i friminuttet, men ikke noe sånn seriøs diskusjon. Vi synes det var litt morsomt med rosa elefanter og flirte litt av det mens vi tok en røyk liksom.

Om presentasjonene.

Hva synes du om måten å presentere forfatterne på? Kunne vi gjort dette annerledes? Du ble vel heller ikke interessert i å lese noe av de andre forfatterne som du hørte om...(i følge svar på spørreskjemaet)

- Nei, jeg ble fascinert av presentasjonene da, de var veldig bra. Per sin..med te-lys og alt det der..Men jeg ble ikke frista til å lese boken de hadde lest. Veit ikke hvorfor jeg. Selv om jeg likte presentasjonen.

Hva tenker du er grunnen til at du ikke ble motivert til å lese etter prosjektet vårt?**Tenker du at boka du leste var feil for deg?**

-Ja, det er jeg ganske sikker på. At jeg valgte en feil bok. Det var liksom ikke spennende i det hele tatt.

Var foredragene av de andre studentene ikke spennende nok heller?

- De hadde lest krim, eller noe liknende. Og jeg veit ikke helt hvor mye det interesserer meg.

Er det noen sjanger som interesserer deg?

-Det er jo science-fiction da.

Har du lest en del science fiction-bøker?

-Nei, jeg har vel ikke det. Det er mer TV og film.

Er det noe som kunne motivere deg til å lese?**Bøker om andre temaer? Forfatterbesøk?**

-Jeg kan liksom ikke vite hva jeg er helt sikker på kan komme til å motivere meg.

Hvis en forfatter kom og fortalte om en bok da... Tror du det kanskje kunne bidra til at du ble interessert?

-Ja, han ville helt sikkert vært veldig flink til å fortelle om boken.

Høytlesing av læreren feks?

-Ja, det er en god ide. For de fleste lærere har vært veldig flinke til å lese, det går ikke sånn stakkato da, som når elever leser opp med nesa nedi boken da, ikke sant. Så går det sånn i samme tempo da, mens en lærer klarer å svinge litt opp og ned da...

Betyr det at før prosjektet hadde ikke du lest noen bøker? Voksenbøker?

Ikke sånn på egenhånd, tror jeg, men i forbindelse med skole og sånn gjennom åra, har jeg det.

Men ikke etter eget valg?

-Jeg kjøpte en Warcraft-bok, og det er sånn fantasy-greier da. Men den synes jeg ble så tung. Det var så veldig mange vriene ord på en måte. Den var engelsk og. Så den ga jeg opp. Så grunnen til at jeg valgte den var liksom... Jeg spiller ett spill da som følger den type historie da, så tenkte jeg at siden jeg er litt kjent med den historien da,

så skal jeg kjøpe en bok ved siden av, fordi jeg synes den historien er spennende. Når jeg åpner den og begynner å lese, så er liksom alt helt ukjent for meg. Det er en tung historie. Når de snakker om ting, så aner jeg ikke hva de snakker om.

Generelt

Du har ikke sånn kjempelyst til å lese eller?

-Nei. Ikke noe brennende lyst nei. Men jeg må jo ha hatt litt lyst da, siden jeg kjøpte den ene..

Synes du det tar for lang tid? Blir du rastløs? Føler du deg ukonsentrert?

-Jeg gjør så mye annet rart. Som tar opp all tiden. Jeg fyller den alltid med ett eller annet. Unyttig...

Vil du heller gjøre andre ting?

-Ja, hvis jeg liksom hadde hatt tid til overs da kanskje, men jeg gjør alltid noe annet liksom.

Synes du det er morsommere med film, pc-spill?

-Ja, det er det. Jeg bruker litt for mye tid på det. Boka ligger ved siden av pcen, men jeg setter meg alltid på pcen.

Synes du det er feminint å lese?

-Nei.

Har du lest i oppveksten?

-Ja, disse bøkene i forbindelse med skole...

Og så ble du kanskje lest for da du var liten?

-Ja, ja, ja. Jeg hadde en sånn bok som poppa liksom ut, som ett slott. Det er den barneboken jeg husker best.

Om Ibsenmuseet

Økte interessen din for Henrik Ibsen etter å ha besøkt museet og fått høre om livet hans?

-Nei, egentlig ikke.

Har du lest noe om Ibsen i aviser, tidsskrifter i ettertid?

-Det var jo Ibsenåret, så det var jo alltds noe i avisa.

Leste du det?

-Jeg skummer jo alltid gjennom avisen. Men jeg har ikke satt meg inni det.

Om teaterbesøket**Har du lyst til å være med på teater denne våren?**

-Teaterbesøket?! Det likte jeg. Jeg måtte dessverre gå i pausen, men jeg likte det veldig godt. Selv om det var litt vanskelig å forstå dialekten noen ganger. Og så har jeg dratt på teater sammen med moren min. Fordi jeg synes det var litt spennende...men det mamma tok meg med på da, det var ikke det samme i det hele tatt...Det var en voksen kvinne-skuespiller som forteller om moren sin. I krigen... Hun var på sånn konsentrasjonsleir, ikke sant..Den monologen sammen med mor... Ohhhh, Også en monolog da... Også neste skritt nå da skal være en forestilling på tre og en halv time. Jeg har egentlig sagt nei til det. Jeg tror det blir for mye for meg

Er det Markens grøde eller? Av Hamsun?

- Ja, det tror jeg...

Har du selv vært på teater før klassebesøket?

-Ja, men jeg husker ikke hvilken forbindelse det var.

Så du liker teater da bare det er det riktige stykket?

-Jaja

Teoretiker mener det er mange grunner til at man leser**Er du enig i at man får bedre ordforråd av å lese?**

-Ja, det vil jeg tro.

Tror du at du lærer om deg selv?

-Hmm. Ja, når du setter deg aleine da, så reflekterer du kanskje over ting...

Jeg tenker på om du kjenner deg mer igjen i bøkene?

-Ja, at du tenker over ting. Og finner ut at det kan stemme. Sånn er det for meg også.

Tror du at du lærer om samfunnet, andre kulturer, tenkemåter og historien?

-Ja, det høres jo kanskje riktig ut det da.

Tror du at en bok kan gi deg nye verdier som er overførbare til virkeligheten?

-Moralen? At jeg blir påvirka av helten i boken liksom? Hvis han gjør noe veldig heltedmodig og snilt, så blir jeg påvirka til å være snill liksom? Ja, det høres jo for så vidt logisk ut det da.

Mener du at du utvikler empati gjennom å lese om andre? At du kan forstå andre mennesker i det virkelige livet mer?

-Jeg tror det altså. Hvis forfatteren skriver deres side av saken da. Og forklarer den for deg. Så forstår du karakteren eller personen. For jeg hadde tenkt å plukke opp en bok om muslimene, fordi jeg ser, jeg synes nesten at jeg begynner å bli rasist selv, fordi jeg ser liksom bare det jeg ser. Jeg får ikke deres side av saken. Så jeg tenkte at jeg får kjøpe en bok da, så de får fortalt meg dissa tingene her. Jeg bare fatter ikke hvorfor de bruker hijab. Jeg synes bare de er teite fordi de bruker hijab. Jeg skjønner ikke hvorfor, så jeg trenger liksom noen som kan fortelle meg det.

Har du lyst til å begynne å lese skjønnlitteratur?

-Nei, egentlig ikke.

For du føler at du får nok gjennom film og tv-spill?

-Ja, hvis jeg spiller så kan jeg for eksempel lage noe, så ser jeg resultatene.

Spørsmål til Nadia, en student med norsk som 2.språk, som

Om lesevaner

Leser du noen bok for øyeblikket?

-Ikke akkurat nå.

Har du lest noe bok etter vi hadde litteraturprosjektet?

-Ja, de bøkene som dattera mi låner fra biblioteket. Hvis hun sier det er en morsom bok, så leser jeg dem.

Hvor gammel er datteren din som du leser med?

-Hun fyller 11 i juli.

Så du har ikke lest noe ”voksenbok”?

-Nei, ikke på norsk. Men jeg leser på urdu og engelsk.

Om prosjektet

Om fordeling av forfatterskap.

Hva synes du om måten vi fordelte bøker til forfatterprosjektet? Fikk du lese noe av den forfatteren du egentlig ønsket? Hadde du noen ønsker?

-Ja, jeg ville lese...jeg husker ikke helt navnet hans...men Imbjørnsen...

Ambjørnsen?

-Ambjørnsen ja. Jeg hadde lyst til å lese noe av ham. Jeg hørte av de som hadde han som forfatter, jeg synes at ja, jeg har lest den novelle...og derfor hvis jeg for tid...jeg skal lese...Jeg synes han er både morsomt og nær. ..menneskeliv. Om jeg kan si det sånn.

Om arbeidet i gruppene.

Hvordan gikk samarbeidet i gruppene?

-Du sier at det var gruppearbeid, men vi har lest hver sin bok...derfor for min del det var morsomt å lese Tove Nilsens...

Diskuterte dere forfatterskapet i gruppa?

-Nei, ikke noe sånt, men vi jobba for å samle informasjon om henne. Forfatteren. Og så... det var alt...

Om presentasjonene.

Hva synes du om måten å presentere forfatterne på? Kunne vi gjort dette annerledes? Lærte du noe om de andre forfatterne?

-Jeg vet ikke hva de andre tror eller hva, men jeg synes det er for mye. For mange bøker. En gruppe som har lest tre eller fire bøker og det var ikke så mye, men selv om noen har tatt en time...Ikke sant? Det var for mye... Jeg klarte ikke å ...Hvem sier hva...

Så det ble litt for mye stoff mener du?

-Ja.

Om Ibsenmuseet

Økte interessen din for Henrik Ibsen etter å ha besøkt museet og fått høre om livet hans?

-Jeg vet ikke om livet hans, men jeg liker sånn...jeg har lest *Et dukkehjem* og så jeg har lest boka...jeg husker ikke navnet, men. Det handler om sånn en sykdom som...

Gjengangere?

-Ja. Jeg er veldig fan. Henrik Ibsen-fan. På en sånn måte...fordi..Jeg er fra Pakistan, skjønner du, og vi kvinner i Pakistan er akkurat den fasen som 100 år siden. Jeg sammenlikner med det, og da var det samme...Vi tenker på samme måte som Nora hadde...tenkt. For meg...jeg er liksom i den tida. Ikke nå. Jeg har lyst til å lese Henrik Ibsen også mer...

Hva motiverer deg til å lese? / Hvorfor leser du?

Leser du for å lære norsk?

-Ja. Hehe...

Dumt spørsmål?

-Nei, spørsmålet er ikke dumt men...Kanskje jeg kan ikke svare så godt, men jeg leser og gjør alt for å lære norsk. Men lyst til å lese mer forståelig og sånn da, for jeg er "sulten". "Lesesult" kan man si det på norsk? Jeg er ikke glad i romaner...

Du er ikke glad i romaner?

-Nei, ikke skjønnlitteratur heller, men jeg liker å lese biografi...men jeg leser romaner og.

Når du leser romaner, føler du at du lærer om deg selv?

-Ja, som jeg har sagt, da vi snakka om Henrik Ibsen...

Føler du at du lærer om samfunnet, andre kulturer, tenkemåter og historien?

-Ikke sant!! Jajaja...

Men synes du det er gøy å ha lest de bøkene folk snakker om? Er du noe opptatt av å lese de bøkene folk snakker om?

-Nei, men du vet at menneske er sånn, inspirerer, men jeg personlig tenker at det er en stor påvirkning på mitt liv. De her bøker... Faren min var veldig glad i å lese bøker. Da jeg var seks eller sju kjøpte han for meg en bok, det var en Koranen på urdu. Det var første gaven.

Mener du at du utvikler empati gjennom å lese om andre? Empati, vet du hva det betyr? Å ha empati betyr å forstå hva andre føler, å ha medfølelse med andre.

-Som jeg har sagt, jeg leser og leser.

Ble noe av dette tilfredsstilt gjennom å lese Tove Nilsen? Lærte du noe om deg selv eller andre?

-Som jeg har lært... det var ikke noe nytt. Det gjelder generelt ikke sant? Man kan føle seg inni den historien. Mer eller mindre. Også jeg har en datter som vil blir forfatter...Og da tenkte jeg...Åhh. Tankene er liksom samme.

Føler du at når du leser, at du omformer teksten så den skal passe for deg?

-Ikke akkurat for meg, men jeg ser sånn i sammenheng med. Jeg prøver å sammenlikne. Jeg lærer fra boka, hva som helt ja..